

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Навчально-науковий інститут № 5
Кафедра кримінального права та кримінології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ (НАСТАНОВИ)
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
(ПРОЕКТІВ)

з навчальної дисципліни
«Сучасні проблеми кримінального права»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого рівня вищої освіти
за спеціальністю 081 «Право»

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 20.09.2024 № 9

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 19.09.2024 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол від 30.08.2024 № 1).

Розробники:

1. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Ємельянов В. П.
2. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кундеус В. Г.
3. Старший. викладач кафедри Митрофанова Ю. С.

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор Храмцов О. М..
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології навчально-наукового інституту № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Яценко А. М.

1. Загальні методичні рекомендації

Метою курсової роботи є формування у магістрів навичок до самостійного освоєння навчального матеріалу, наукового процесу, підняття їх теоретичного та професійного рівня, кращого засвоєння дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права».

Завдання курсової роботи:

- систематизація, закріплення і поглиблення теоретичних знань із Загальної та Особливої частини кримінального права та вміння їх практичного використання при дослідженні матеріалів судової практики;
- розвиток навичок самостійної роботи, формування вмінь постановки завдань та досягнення обґрунтованих висновків;
- оволодіння методикою проведення досліджень, використання сучасних інформаційних технологій у процесі розв'язання задач, які передбачені завданням роботи.

Курсова робота повинна бути виконана, оформлена та захищена з дотриманням таких методичних вказівок:

Порядок вибору теми курсової роботи.

Тема курсової роботи вибирається магістром із запропонованого кафедрою переліку тем курсових робіт, який міститься у Робочій програмі навчальної дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права» (с. 13 – 14).

У виняткових випадках магістр може самостійно сформулювати та запропонувати тему, якщо її немає в переліку. В цьому випадку він повинен **обов'язково** узгодити її з викладачем, який є науковим керівником, та отримати на це його згоду.

Вимоги до структури курсової роботи.

Курсова робота розпочинається титульним аркушем, у якому зазначаються: офіційна назва навчального закладу та кафедри, на якій виконана робота; номер теми та тема курсової роботи; шифр групи, прізвище, ім'я та по батькові автора; місто та рік написання роботи (Приклад – додаток 1).

Курсова робота повинна мати таку структуру:

1. План;
2. Вступ;
3. Основна частина роботи;
4. Висновки;
5. Список використаних джерел.
6. Додатки.

План роботи в загальному вигляді відображається в завданні курсової

роботи. Загальними вимогами до плану є наявність кількох розділів, складна структура, побудова дослідження від загального до часткового і, головне, дотримання меж дослідження визначених темою роботи.

Вступ.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, ступінь розробки теми у науці, мета та завдання дослідження.

Визначення актуальності будь-якої теми має бути ясным, конкретним і повинно розкривати доцільність дослідження теми, її соціальне значення.

Ступінь розробки теми розкривається на підставі наукових досліджень, проведених у науці кримінального права за темою роботи.

Мета повинна впливати з теми роботи. Відповідно до мети визначаються завдання, які деталізують та розкривають мету. Характер завдань впливає з назв розділів та підрозділів роботи. Їх зміст формулюють, використовуючи такі поняття: «визначити...», «встановити...», «охарактеризувати...», «розробити...», «виявити...», «сформулювати...», «розкрити...» тощо.

Основна частина роботи – основний текст роботи, що складається з розділів, поділених на підрозділи, або лише з розділів. Найбільш оптимальний варіант структурування основного тексту – 3-4 розділи, які поділені на неменше як 2 підрозділи. Кожен розділ (підрозділ) повинен закінчуватися короткими висновком, що впливає із завдання написання цього розділу.

Зміст курсової роботи обов'язково повинен відповідати темі та плану.

У **висновках** автор повинен підсумовувати викладений матеріал. Висновки повинні бути узгоджені із метою та завданнями роботи та впливати з розгляду розділів (підрозділів) теми з врахуванням єдності теоретичної та практичної частин курсової роботи.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або за каталогами та бібліографічними покажчиками повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв.

Джерела слід розміщувати у списку використаних джерел у порядку посилань у тексті курсової роботи, або в алфавітному порядку.

На кожне з наявних у списку джерел має бути в роботі хоча б одне посилання.

Додатки до курсової роботи - це розділ, у який входять наочні матеріали судової практики (вироки) відповідно до питань теми курсової роботи. До них, зокрема, належать копії вироків суду, які можна отримати у Єдиному державному реєстрі судових рішень. При неможливості використання всесвітньої мережі «ІНТЕРНЕТ» матеріали судової практики можливо досліджувати в періодичних виданнях: «Вісник Верховного Суду України», «Іменем Закону», «Юридичний Вісник», «Юридична практика» тощо.

Порядок підготовки до написання та захисту курсових робіт.

Перед початком виконання курсової роботи необхідно уважно ознайомитися із положеннями цих методичних рекомендацій щодо виконання курсових робіт з дисципліни « Сучасні проблеми кримінального права».

Процес написання курсової роботи містить у собі ряд взаємопов'язаних між собою етапів:

- 1) підбір, вивчення, аналіз та узагальнення матеріалів обраної теми;
- 2) викладення тексту роботи згідно встановленого до теми роботи плану;
- 3) оформлення роботи.

Підбір, вивчення, аналіз і узагальнення матеріалів обраної теми роботи.

Перед початком безпосереднього написання основного тексту роботи необхідно ознайомитись з нормативними документами, навчальною, монографічною літературою та публікаціями в науково-практичних журналах, судовою практикою тощо. При цьому доцільно робити виписки з нормативних актів, книг, статей, інших джерел, помічаючи в чернетці ті сторінки та видання, що найбільш важливі при висвітленні відповідних питань теми курсової роботи.

Викладення тексту роботи. При викладенні матеріалу треба звернути увагу на:

- 1) виконання курсової роботи за визначеним планом;
- 2) чіткість, ясність, логічність та послідовність викладення матеріалу;
- 3) самостійність у підході до матеріалу, що викладається;
- 4) правильне цитування літератури, що використовується, з обов'язковим посиланням на джерела;
- 5) використання джерел, враховуючи можливі зміни чинного законодавства;
- 6) грамотність написання тексту.

Роботу над текстом слід розпочинати з першого розділу, в якому зазвичай висвітлюються найбільш загальні питання (часто теоретичного характеру) досліджуваної теми. Автор повинен суворо слідкувати за тим, аби не виходити за межі розділу. При цьому слід послідовно викладати матеріал, не забуваючи зазначати використані джерела. Викладати матеріал у роботі слід у безособовій формі (наприклад, «ми вважаємо», «на наш погляд» та ін.).

Виклад тексту роботи повинен відповідати плану і не повинен зводитися до набору непов'язаних між собою окремих положень, фактів.

При виконанні роботи за темою *обов'язковим є використання міжнародних договорів, Конституції України, Кримінального кодексу, законів України та інших нормативно-правових актів за темою роботи. Необхідно також обов'язково опрацювати судову практику: рішення,*

постанови та висновки Верховного Суду України, Конституційного Суду та інших судів України загальної юрисдикції.

Крім нормативно-правових актів, необхідно опрацювати підручники з кримінального права, спеціальну наукову та монографічну літературу, курси лекції з предмету, матеріали судової практики та інші джерела, необхідні в силу специфіки дослідження теми роботи.

Слід звернути на увагу, що матеріали судової практики з питань теми, по можливості, повинні охоплювати період одного року з дня виконання курсової роботи.

При використанні наукових, навчальних та інших матеріалів необхідно давати відповідні посилання на ці джерела в суворій відповідності до встановлених правил (стандартів). Запозичення тексту з чужих творів без відповідного посилання на них забороняється. Відсутність посилань на використану літературу, запозичення тексту з чужих літературних творів без посилання на них та фальсифікація посилань тягне за собою безумовне повернення курсової роботи для повторного виконання.

Послання на використані джерела зазначаються в тексті роботи проставлянням порядкового номера посилання за списком використаних джерел.

Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Посилання робляться у квадратних дужках з позначенням порядкового номеру за списком використаних джерел. Якщо посилання здійснюється в цілому на джерело чи групу джерел, то в дужках зазначаються лише номери посилань, наприклад, «... у працях Ю. А. Вапсви, В. П. Ємельянова, В. Г. Кундеуса та В. Б. Харченка, [3, 4, 5, 6] зазначається, що...».

Коли необхідно здійснити посилання на конкретні сторінки використаних джерел, то слід зазначати і номери посилань, і номери сторінок у джерелах, наприклад, «...Я. О. Лантінов [9, с. 86–87] та А. М. Шульга [10, с. 21–22] стверджують про...».

У випадку, коли автор курсової роботи бажає в тексті запозичити думку іншого автора, він може вчинити це двома способами: за *допомогою точної цитати*, або передати думку іншого автора *без точного цитування*. В обох випадках посилання є обов'язковим.

В обов'язковому порядку кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, оскільки при замовчуванні фактів використання чужого матеріалу курсова робота до захисту не допускається.

Посилання на додатки.

На всі додатки необхідно давати посилання в тексті. Назви додатків повинні бути пов'язані з текстом самої роботи. Посилання оформлюється у вигляді – «Див. додаток 1...».

Додатки оформлюються як продовження роботи окремо, розташовуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Сторінки додатків не нумеруються. У правому верхньому куті кожної сторінки міститься слово «Додаток», яке друкується великими літерами, і його номер, при цьому перед номером додатку знак «№» не ставиться, наприклад «Додаток 1». Якщо додаток займає кілька сторінок, то номер додатка проставляється тільки на першій сторінці.

При виконанні курсової роботи слід уникати таких типових помилок:

- зміст роботи не відповідає плану роботи або не розкриває тему повністю чи її частини;
- зміст розділів (підрозділів) не відбиває реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження;
- безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;
- логічні помилки, невміння виокремити головне;
- мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта та предмета дослідження;
- автор не виявив самостійності, робота є компіляцією або плагіатом;
- не зроблено глибокого і всебічного аналізу чинних нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5 років) з теми дослідження;
- кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми або переважно використовувались підручники, а не спеціальна наукова література;
- поверхово висвітлено стан практики, невдало поєднано теорію з практикою;
- кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням або тексту роботи;
- у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал;
- бібліографічний опис джерел у списку використаних джерел наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту;
- обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана не самостійно, неохайно, з помилками, являє собою компіляцію витягів з різних джерел чи робіт розміщених у мережі INTERNET.

Вимоги до оформлення курсової роботи.

Загальний обсяг курсової роботи (текстова частина, без урахування списку використаних джерел та додатків) має становити— **35-40** сторінок формату А-4.

До основного тексту входять:

- 1) титульний аркуш (1 с.);
- 2) зміст (1 с.);

- 3) вступ (2–3 с.);
- 4) розділи 1, 2, 3 (30–35 с.);
- 5) висновки (2–3 с.).

Курсова робота виконується українською мовою на папері формату А4 (297мм х 210 мм). Робоча площа аркуша, на якому друкується текст роботи, обмежується берегами таких розмірів: верхній і нижній береги – по 20 мм; лівий берег – 30 мм; правий берег – 10 мм.

Робота друкується комп'ютерним способом. Шрифт друку – Times New Roman, звичайний, світлий. Кегль (параметри) шрифту – 14 pt (одиниць). Міжрядковий інтервал тексту – 1,5.

Нумерація аркушів проставляється у верхньому правому куті аркуша арабськими цифрами без додавання до номера аркуша будь-яких інших знаків. На першому аркуші роботи номер не проставляється.

Текст викладається лише на одній сторінці аркушу грамотно, акуратно, якщо текст рукописний, то великим, розбірливим почерком, з дотриманням вимог берегів аркушу, до 30 рядків на аркуші.

Текст кожної структурної частини роботи (розділ) починається з нового аркуша.

Структурні елементи курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ.», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не мають порядкового номера. Їх назви є заголовками цих структурних елементів. Кожний розділ повинен мати назву.

Будь-які скорочення слів, понять у викладі роботи (в заголовках, підзаголовках, плані, тексті, посиланнях на джерела та ін.), крім загальноприйнятих (наприклад, КК, КПК, ст.) неприпустимі.

Після списку використаних джерел **курслова робота повинна бути підписана автором** на останній сторінці після списку використаного нормативного матеріалу та літератури. **Обов'язково необхідно зазначити дату виконання курсової роботи (число, місяць та рік).**

У випадку організації навчання за дистанційною формою курсові роботи направляються на пошту наукового керівника окремими файлами у форматі документів Microsoft Word «docx» які в назві містять прізвище автора.

Термін здачі курсових робіт на кафедру.

Курсова робота подається (особисто або надсилаються поштою) до навчального підрозділу за 30 днів до початку навчально-екзаменаційної сесії.

Методист (викладач-методист), закріплений за відповідним курсом, отримує курсові роботи, які надійшли від магістрів та перевіряє правильність їх оформлення.

Курсові роботи реєструються у журналі обліку курсових робіт.

Датою подання курсової роботи вважається день, коли магістр надав роботу, про що зроблено запис в журналі обліку курсових робіт, а в разі

надіслання роботи – дата відправки роботи відділенням зв'язку, яка вказується на поштовому штемпелі.

Курсові роботи подаються методистом (викладачем-методистом) на кафедру для подальшої їх реєстрації та перевірки.

Захист курсової роботи здійснюється відповідно до затвердженого розкладу.

Рецензування та оцінювання виконання курсової роботи.

Науковий керівник (викладач) знайомиться з роботою, визначає дотримання вимог до її оформлення та написання.

Критеріями оцінювання виконання курсової роботи є:

- 1) ступінь розробки теми;
- 2) обсяг використаних джерел за темою роботи;
- 3) творчий підхід до написання курсової роботи;
- 4) правильність та наукова обґрунтованість висновків;
- 5) самостійність викладання;
- 6) додержання методичних вимог до написання курсової роботи.

Якщо курсова робота повернута кафедрою до навчального підрозділу з оцінкою «незадовільно», «не допущено до захисту», то методист повертає її автору для доопрацювання. Доопрацьовану (перероблену) курсову роботу магістр повинен знову подати до навчального підрозділу разом з роботою, яка була не зарахована.

До захисту не допускаються курсові роботи в наступних випадках:

1. Курсова робота виконана за темою, не узгодженою з викладачем – керівником, призначеним для кожної навчальної групи;
2. Основна частина курсової роботи виконана на підставі застарілого (відміненого, зміненого, не чинного) законодавства про кримінальну відповідальність;
3. При виконанні теоретичної частини використано лише науково-практичний коментар до КК України або навчальний посібник чи підручник;
4. В курсовій роботі відсутні посилання на використані під час написання роботи джерела.
5. Відсутні додатки (матеріали судової практики);
6. Курсова робота виконана з грубими граматичними або орфографічними помилками.
7. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам з щодо її структури та оформлення.
8. Курсова робота виконана не самостійно, являє собою компіляцію підручника, коментованого КК України, іншої курсової роботи, витягів з різних джерел чи робіт розміщених у мережі INTERNET.

Процедура та критерії оцінки захисту курсової роботи.

Захист курсової роботи проводиться магістром особисто перед комісією. Процедура захисту курсової роботи полягає у наступному: попередньо ознайомившись з рецензією на роботу, автор дає усні пояснення по суті критичних зауважень рецензента по роботі, відповідає на запитання членів комісії, обґрунтовує свої висновки додатковими аргументами.

Захист курсової роботи оцінюється як окремий контроль рівня знань (атестація) та не включається при підрахунку до підсумкового контролю дисципліни.

Під час оцінювання курсової роботи враховується як її зміст, так і результати захисту. Комісія визначає оцінку роботи та її захисту за 100 бальною шкалою з подальшим переводом до національної шкали та шкали ECTS.

Заклучні положення.

Консультації з усіх інших питань, пов'язаних з виконанням курсової роботи, магістри можуть отримати безпосередньо у наукового керівника (викладача) або в навчально-методичному кабінеті кафедри, чи у чергового викладача кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ.

2. Теми курсових робіт.

1. Джерела кримінального законодавства та кримінального права.
2. Підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.
3. Поняття кримінальної відповідальності: негативний та позитивний аспекти.
4. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
5. Кримінальне правопорушення як вольовий вчинок людини: його ознаки та елементи.
6. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).
7. Склад кримінального правопорушення: співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак його складу.
8. Кваліфікація кримінальних правопорушень: поняття, види та підстави кваліфікації
9. Об'єкт кримінального правопорушення та його ознаки у складі кримінального правопорушення.
10. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та її ознаки у складі кримінального правопорушення.
11. Кримінально-правова характеристика суб'єкта кримінального правопорушення.

12. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та її ознаки у складі кримінального правопорушення.
13. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття, види, особливості криміналізації та кваліфікації діяння.
14. Співучасть у кримінальному правопорушенні та причетність до нього.
15. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень.
16. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення.
17. Звільнення від кримінального покарання та його відбування: підстави та види такого звільнення.
18. Призначення кримінальних покарань.
19. Призначення заходів кримінально-правового характеру.
20. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
21. Кримінальна відповідальність за посягання на основи національної безпеки України.
22. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин..
23. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства за обтяжуючих обставин.
24. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства за пом'якшуючих обставин.
25. Кримінальна відповідальність за тяжке тілесне ушкодження.
26. Кримінальна відповідальність за середньої тяжкості тілесне ушкодження.
27. Кримінальна відповідальність за захоплення заручників.
28. Кримінально-правова характеристика згвалтування та сексуального насильства.
29. Кримінальна відповідальність за крадіжку.
30. Кримінальна відповідальність за грабіж.
31. Кримінальна відповідальність за розбій.
32. Кримінальна відповідальність за вимагання.
33. Кримінальна відповідальність за шахрайство.
34. Тероризм: відмітні риси та рівні тероризму, терористичні злочини та складі терористичних злочинів.
35. Терористичний акт: визначення та відмежування від суміжних діянь.
36. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.
37. Хуліганські кримінальні правопорушення та складі хуліганських кримінальних правопорушень.
38. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.
39. Поняття та види військових кримінальних правопорушень.
40. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

3. Рекомендації щодо змісту курсових робіт за темами

Тема № 1. Джерела кримінального законодавства та кримінального права

План:

1. Загальна характеристика чотирьох значень поняття «кримінальне право». Співвідношення понять «кримінальне право як галузь законодавства» і «кримінальне право як галузь права».
2. Кримінальний кодекс України – єдине джерело кримінального законодавства України та основне джерело кримінального права України.
3. Інші джерела кримінального права України.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити, що у сучасній кримінально-правовій літературі немає однозначного розуміння стосовно тих значень, в яких може використовуватися поняття «кримінальне право». Одні автори вважають, що поняття «кримінальне право» можливо і доцільно використовувати у чотирьох значеннях: 1) як галузь законодавства; 2) як галузь права; 3) як різновид юридичної науки; 4) як навчальну дисципліну. Але низка авторів виокремлюють це поняття у трьох значеннях: 1) як галузь права; 2) як різновид юридичної науки; 3) як навчальну дисципліну, тим самим ототожнюючи поняття кримінального права як галузі законодавства і як галузі права. Однак, друга позиція не відповідає рішенням Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004, де чітко надається що кримінальне законодавство і кримінальне право не співпадають за змістом та обсягом. Згідно з цим рішенням Конституційного Суду галузь права, хоча й будується на галузі законодавства, але не вичерпується цим і містить багато інших складових, у тому числі: принципи кримінального права, правозастосування та правотворчість.

Виходячи з цього, а також враховуючі положення частин 3 і 5 ст. 3 КК, слід дійти до висновку, що єдиним джерелом кримінального права як галузі законодавства є Кримінальний кодекс України, оскільки кримінальна протиправність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом.

Джерелами кримінального права як галузі права поряд з КК України є також Конституція України, чинні міжнародні договори, Постанови Пленуму Верховного Суду України, рішення Конституційного Суду України.

Рекомендований перелік літератури до теми № 1:

Основна література: 1, 2, 3

Додаткова література: 44, 53, 55.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1, 2, 3, 4, 5, 20.

Тема № 2. Підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь

План:

1. Підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) як складова частина предмета науки кримінального права.
2. Поняття та види підстав криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.
3. Поняття та види принципів криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити зміст предмета науки кримінального права, складовою частиною якого є розробка підстав та принципів криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.

Поняття підстави криміналізації (декриміналізації) означає ті процеси, що відбуваються в матеріальному та духовному житті суспільства, розвиток яких породжує об'єктивну необхідність встановлення кримінально-правової охорони тих чи інших сфер життєдіяльності людей або скасування такої, тобто це те, що створює дійсну потребу в кримінально-правовій новелі.

Принципи криміналізації (декриміналізації) в кримінально-правовій науці представляють як найбільш абстрактний і загальний рівень забезпечення і обґрунтування кримінально-правової законотворчості, тобто як ті відправні позиції, урахування яких необхідне при будь-якій зміні кримінального законодавства. Слід розрізняти дві групи вказаних принципів: 1) соціальні та соціально-психологічні; 2) системно-правові.

Соціальні та соціально-психологічні – це такі принципи як: суспільної небезпечності, відносної поширеності діяння, домірності позитивних і негативних наслідків законодавчої новели, кримінально-політичної адекватності.

Системно-правові принципи поділяються на загальноправові та кримінально-правові системні принципи. Загальноправові принципи – це: конституційної адекватності, системно-правової несуперечливості, міжнародно-правової необхідності та допустимості, процесуальної здійсненності переслідування. Кримінально-правові – це: безпрогалинності та ненадмірності заборони, визначеності та єдності термінології, повноти складу, домірності санкцій та економії репресії

Рекомендований перелік літератури до теми № 2:

Основна література: 3

Додаткова література: 1, 14, 17, 18, 34.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1, 2, 3, 4, 5, 20.

Тема № 3. Поняття кримінальної відповідальності: негативний та позитивний аспекти

План:

1. Поняття кримінальної відповідальності в її негативному та позитивному аспектах.
2. Форми реалізації негативної та позитивної кримінальної відповідальності.
3. Підстава кримінальної відповідальності.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути особливу увагу на те, що у сучасній науковій літературі поняття «кримінальна відповідальність» розглядається у двох розуміннях – вузькому та широкому. У вузькому розумінні кримінальна відповідальність розглядається як реакція держави на вчинене у минулому кримінальне правопорушення та як несприятливі наслідки для винної особи після кримінально протиправної поведінки, тобто як негативна (ретроспективна) відповідальність. У широкому розумінні кримінальна відповідальність розглядається як комплексний кримінально-правовий інститут, в якому в нерозривному зв'язку перебувають негативний та позитивний аспекти кримінальної відповідальності, оскільки кримінальний закон не тільки передбачає несприятливі наслідки за вчинення кримінально-протиправного посягання, але й містить норми, що стимулюють правомірну поведінку.

У цьому зв'язку розгляд форм реалізації знаходиться у прямій залежності від того, в якому розумінні поняття кримінальної відповідальності дослідники мають на увазі – вузькому або широкому. Тому одні й ті ж обставини (наприклад, передбачені ч. 4 ст. 74 або ст. 75 КК) одні автори розглядають як приклади реалізації негативного аспекту, інші автори – як приклади реалізації позитивного аспекту кримінальної відповідальності. Але це не свідчить про якусь суперечливість позицій, просто дослідники переважну увагу у тих випадках надають тому чи іншому аспекту, тоді як вказаним обставинам притаманні одночасно як негативний, такі позитивний аспекти кримінальної відповідальності.

У межах єдиної підстави кримінальної відповідальності слід виділяти матеріальний аспект (компонент), що передбачений ч. 1 ст. 2 КК та має фактичну (вчинення діяння) та юридичну сторони (ознаки цього діяння містяться у КК), і процесуальний аспект, передбачений ч. 2 ст. 2 КК у виді обвинувального вироку суду.

Рекомендований перелік літератури до теми № 3:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 43, 58, 59.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 - 7, 19, 28 – 34.

Тема № 4. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності

План:

1. Поняття та види обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
2. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння як основний різновид обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
3. Інші обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що поряд з підставою кримінальної відповідальності у законодавстві та кримінально-правовій науці визначаються також обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності. Всього можливо виділити шість груп таких обставин.

Основним різновидом тут є обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння, які поділяються на три підгрупи: 1) вчинення діяння при обставинах, вказаних у статтях 36 – 43-1 КК; 2) вчинення діяння за умови добровільної та правомірної згоди «потерпілого»; 3) обставини, відсутність яких тягне кримінальну відповідальність (ч. 2 ст. 135, ст. 283; ч. 1 ст. 433 КК).

Інші обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності поділяються на:

- обставини, що обумовлені певною малозначністю діяння (ч. 2 ст. 11, ч. 2 ст. 14 КК);
- обставини, що обумовлені особливостями особи, яка, хоча й вчинила певне негативне для суспільства діяння, але згідно з кримінальним законом не підлягає відповідальності (ч. 2 ст. 19; ч. 2 ст. 385; ч. 2 ст. 396 КК);
- обставини, що обумовлені наявністю дипломатичного імунітету (ч. 4 ст. 6 КК);
- обставини, обумовлені тим, що особа вже зазнала покарання за межами України (ч. 2 ст. 7 КК);
- обставини, пов'язані з добровільною відмовою при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст. 17 КК) та добровільною відмовою співучасників (ст. 31 КК).

Рекомендований перелік літератури до теми № 4:

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова література: 58, 59, 63.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 5. Кримінальне правопорушення як вольовий вчинок людини: його ознаки та елементи

План:

1. Поняття кримінального правопорушення.
2. Ознаки та елементи кримінального правопорушення як вольового вчинку людини.
3. Класифікація кримінальних правопорушень.
4. Загальне визначення кримінального правопорушення.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що кримінальне правопорушення – це соціальне і правове явище, тому ця категорія має два значення: 1) як вчинюване в реальній дійсності суспільно небезпечне діяння, тобто як вольовий вчинок людини, як кримінально-протиправне посягання, вчинене під контролем її свідомості; 2) як загальне визначення, що має місце в кримінальному законодавстві (ч. 1 ст. 11 КК).

Кримінальне правопорушення як вольовий вчинок людини має ознаки (суспільна небезпечність, винність, протиправність, караність) та елементи (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона).

Класифікація кримінальних правопорушень означає поділ їх на види залежно від певного критерію. Ст. 12 КК здійснює їх поділ за ступенем тяжкості та поділяє їх на кримінальні проступи і нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини. В науці кримінального права в залежності від особливостей зв'язку структурних елементів їх поділяють на прості та складні. Останні, у свою чергу, поділяються на триваючі, продовжувані та складені. В літературі здійснюють класифікацію кримінальних правопорушень також за іншими критеріями. В залежності від форми вини їх поділяють на умисні та необережні, в залежності від ступеня завершеності – на закінчені та незакінчені, в залежності від мотивації – на корисливі та некорисливі.

Загальне визначення кримінального правопорушення, що надане у ч. 1 ст. 11 КК за своєю суттю є науковою абстракцією, яка надає загальну характеристику кримінальному правопорушенню в КК України. Отже співвідношення між реальним діянням як вольовим вчинком людини та його загальним визначенням можливо уявити, образно кажучи, наприклад, як співвідношення між реально існуючим будинком чи реальним захворюванням та загальним визначенням понять «будинок» чи «хвороба», що надані у Великому тлумачному словнику сучасної української мови.

Рекомендований перелік літератури до теми № 5:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 11, 12, 22, 24, 49, 51, 62.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 6. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки)

План:

1. Поняття правомірного вчинку (правомірної поведінки).
2. Види правомірного вчинку (правомірної поведінки) згідно з чинним КК України.
3. Відмежування правомірного вчинку (правомірної поведінки) від інших обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що КК України передбачає як неправомірні, так і правомірні вчинки (поведінку). Останні можуть розцінюватися згідно з кримінальним законом як соціально корисні або як припустимі та мати відповідні позитивні кримінально-правові наслідки в якості певних варіантів реалізації позитивного аспекту кримінальної відповідальності (позитивної кримінальної відповідальності).

На підставі сучасних наукових поглядів та положень чинного КК слід виділити такі види правомірного вчинку: 1) звичайна законослухняна поведінка, не пов'язана зі спричиненням будь-якої шкоди охоронюваним кримінальним законом об'єктам; 2) правомірна поведінка, пов'язана зі спричиненням певної шкоди, яка поділяється на : а) правомірну поведінку, що виключає кримінальну протиправність діяння; б) позитивну посткримінальну поведінку.

Характеризуючи звичайну законослухняну поведінку, слід зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 1 КК саме стимулювання такої поведінки є одним із завдань Кодексу, яке досягається за допомогою запобіжної функції.

Правомірна поведінка, пов'язана зі спричиненням певної шкоди, охоплює наступні види поведінки: а) поведінка в умовах обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, тобто вчинення діяння за умови, передбачені у статтях 36 – 43-1 КК, за умови добровільної згоди на це «потерпілого» та вчинення діяння при обставинах, відсутність яких тягне кримінальну відповідальність (ч. 2 ст. 135, ст. 183, ч. 1 ст. 433 КК); б) поведінка, пов'язана з добровільною відмовою (статті 17, 31 КК).

Однак, не відноситься до такої поведінки передбачена ч. 2 ст. 11, ч. 2 ст. 14, ч. 2 ст. 19, ч. 4 ст. 6, ч. 2 ст. 7, ч. 2 ст. 385, ч. 2 ст. 396 КК, бо, хоча закон тут і виключає кримінальну відповідальність, але за іншими умовами, а не тому, що така поведінка є правомірною та соціально позитивною.

Рекомендований перелік літератури до теми № 6:

Основна література: 3.

Додаткова література: 22, 24, 39, 58, 59.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 7. Склад кримінального правопорушення: співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак його складу

План:

1. Поняття складу кримінального правопорушення та види складів.
2. Ознаки складу кримінального правопорушення.
3. Співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак його складу.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що за своєю суттю склад кримінального правопорушення – це наукова абстракція, законодавча модель діянь певного виду, яка вміщує найсуттєвіші, найнеобхідніші та типові ознаки певних діянь, котрі згідно з КК України є достатніми для притягнення особи до кримінальної відповідальності. Отже, співвідношення між реальним діянням та його складом можна уявити, образно кажучи, наприклад, як співвідношення між реально існуючим будинком та типовим проектом на будинки такого типу, між реальною хворобою та інформацією про неї у медичному довіднику. В залежності від ступеня узагальненості ознак складів їх слід поділяти на конкретний, родовий та загальний. Конкретні склади поділяються на такі: 1) з ознаками наслідків та без ознак наслідків; 2) основні, кваліфіковані та «привілейовані»; 3) загальні (базові) та спеціальні; 4) прості та складні.

Ознаки складу кримінального правопорушення у своїй сукупності створюють конкретний склад. Класифікацію ознак складу проводять за різними критеріями. У відповідності з елементами вчиненого в реальній дійсності діяння їх поділяють на ознаки, що характеризують об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкта та суб'єктивну сторону. Ознаки складу також поділяють на обов'язкові та факультативні, однак такій розподіл можливий лише на рівні загального складу, тобто на рівні КК України в цілому, тоді як на рівні конкретного складу всі передбачені у ньому ознаки є обов'язковими. Ознаки поділяють ще на постійні та перемінні, основні та кваліфікуючі.

Співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак його складу виражається в основному в тому, що в одних випадках ознаками одного складу можуть охоплюватися елементи кількох діянь (наприклад, статті 262, 263, 307, 308 КК), а в інших випадка, навпаки, елементи одного діяння можуть бути охоплені ознаками тільки кількох складів (так звана, ідеальна сукупність складів кримінальних правопорушень).

Рекомендований перелік літератури до теми № 7:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 11, 20, 21, 36, 46, 49, 55.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 8, 28 – 34.

Тема № 8. Кваліфікація кримінальних правопорушень: поняття, види та підстави кваліфікації

План:

1. Поняття та види кваліфікації кримінальних правопорушень.
2. Підстави кваліфікації кримінальних правопорушень.
3. Правила кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм та при колізії правових норм.
4. Кваліфікація кримінальних правопорушень як різновид кримінально-правової кваліфікації.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що кваліфікація кримінального правопорушення – це встановлення відповідності між елементами вчиненого в реальній дійсності діяння та передбаченими КК України ознаками складу кримінального правопорушення. В науці виділяють види кваліфікації в залежності від осіб, що її здійснюють, а також за стадією вчинення діяння, його тяжкості, кількості кримінальних правопорушень, кількості осіб, що їх вчинили, та залежно від конкретної групи діянь.

Підстави кваліфікації – це те, виходячи з чого здійснюється оцінка діяння. Їх поділяють на фактичну та юридичну. Фактична підстава – це встановлення відповідними органами обставин діяння, виділення з них тих, ознаки яких передбачені у відповідних складах КК України. Юридична підстава поділяється на нормативну та ненормативну, а нормативна – на основну та додаткові. Основною нормативною юридичною підставою є склад кримінального правопорушення.

В науці виділяють такі види конкуренції норм: 1) загальної та спеціальної норми; 2) спеціальних норм; 3) цілого і частини. Під колізією в праві розуміють такі співвідношення між двома чи більше правовими положеннями, коли вони спрямовані на регламентацію одного і того ж питання, але по-різному його вирішують. В залежності від виду колізії в науці пропонують шляхи їх подолання.

Кваліфікація кримінальних правопорушень є частиною більш широкої категорії – кримінально-правової кваліфікації, яка охоплює також кваліфікацію правомірних вчинків (правомірної поведінки) та кваліфікацію інших діянь, вчинених за обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності

Рекомендований перелік літератури до теми № 8:

Основна література: 1, 2, 3, 5.

Додаткова література: 22, 37, 39, 61.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 9. Об'єкт кримінального правопорушення та його ознаки у складі кримінального правопорушення

План:

1. Наукова дискусія стосовно загального визначення об'єкта кримінального правопорушення.
2. Поняття об'єкта кримінального правопорушення та ознак об'єкта у складах кримінальних правопорушень.
2. Види об'єктів кримінально-протиправних посягань та ознак об'єктів у складах кримінальних правопорушень.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що проблематика об'єкта кримінального правопорушення є найбільш дискусійною в науці. Перш за все немає єдності стосовно узагальнюючого терміну, яким можливо охопити всі об'єкти діянь (суспільні відносини, правовідносини, блага, цінності, сфери життєдіяльності тощо).

При таких обставинах слід виходити з того, що в реальному житті об'єкт – це те, на що кримінально каране діяння посягає та чому спричиняє істотну шкоду або створює загрозу заподіяння такої шкоди. При вчиненні діяння особа може посягати на один і більше охоронюваних кримінальним законом об'єктів. Якщо ознаки кожного з кількох об'єктів містяться в окремих складах кримінальних правопорушень, то і кваліфікація діяння здійснюється за сукупністю статей закону. Якщо ознаки декількох об'єктів містяться в одному складному складі, то кваліфікація буде за цим складом.

Відсутня єдність науковців і стосовно класифікації об'єктів діянь, а так звана класифікація об'єктів кримінальних правопорушень по «вертикалі» (загальний, родовий, безпосередній) та по «горизонталі» (основний, додатковий обов'язковий, додатковий факультативний) піддана критиці, бо в реальній дійсності діяння – це конкретний акт вольової поведінки людини, тому воно завжди конкретне і посягає на один або декілька конкретних (безпосередніх) об'єктів. Отже ніякого «родового» чи «загального кримінального правопорушення в реальному житті не існує, а тому не може бути родового чи загального об'єкта діяння. Насправді ж існують ознаки об'єктів, що узагальнені на рівні родового та загального складу. І так звану класифікацію по «горизонталі» слід відносити до особливостей ознак складу, а не до діяння, оскільки при його вчиненні винна особа у власному уявленні об'єкти посягання ніяким чином не класифікує. Основними та додатковими визнаються ознаки об'єктів лише у статтях закону.

Рекомендований перелік літератури до теми № 9:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 15, 22, 39, 48.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 10. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та її ознаки у складі кримінального правопорушення

План:

1. Поняття. об'єктивної сторони кримінального правопорушення та її ознак у складі кримінального правопорушення.
2. Суспільно небезпечне діяння (дія чи бездіяльність)..
3. Суспільно небезпечні наслідки.
4. Причинний зв'язок між діянням та наслідками.
5. Місце, час, спосіб, обстановка та засоби вчинення діяння.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення як скоєного в реальній дійсності вчинку людини – це його зовнішній бік (вираз), який проявляється у суспільстві через такі притаманні йому складові компоненти як: суспільно небезпечне діяння (дія чи бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діянням та наслідками, місце, час, спосіб, обстановка, засоби вчинення діяння. Всі ті обставини властиві об'єктивній стороні будь-якого діяння та існують завжди, коли воно реально вчиняється.

Ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення – це сукупність передбачених у КК України ознак, які характеризують зовнішній прояв діяння. Всі ці ознаки поділяються на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових належить діяння (дія чи бездіяльність), до факультативних – всі інші. Але цей поділ здійснюється лише на рівні так званого «загального складу», оскільки якщо ту чи іншу ознаку об'єктивної сторони прямо вказано у конкретному складі кримінального правопорушення, то вона одразу ж становиться обов'язковою ознакою цього складу.

Що ж стосується об'єктивної сторони діяння, вчинюваного в реальній дійсності, то всі зазначені обставини зовсім неможливо поділити на обов'язкові та факультативні, оскільки діяння завжди вчиняється у певний час, певному місці, певним способом, у певній обстановці, з використанням певних засобів та призводить до тих чи інших наслідків – і всі ті обставини завжди встановлюються слідчими органами та судом, незалежно від того, чи є про них пряме згадування у відповідних статтях КК, чи ні. Тому виходить, що на рівні вчиненого в реальній дійсності кримінального правопорушення всі ті обставини є завжди обов'язковими.

Рекомендований перелік літератури до теми № 10:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 3, 22, 28, 39.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 11. Кримінально-правова характеристика суб'єкта кримінального правопорушення

План:

1. Поняття та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.
2. Поняття неосудності та її критерії
3. Поняття обмеженої осудності та її критерії.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що відповідно до ст. 18 КК України особою, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єктом кримінального правопорушення) є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне порушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Цих принципових положень не порушують і ті нові положення, які містяться у розділі XIV-1 Загальної частини КК України, котрий має назву «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», оскільки згідно зі ст. 96-3 КК підставами для застосування до юридичної особи цих заходів є вчинення її уповноваженою особою будь-якого з кримінальних правопорушень, прямо вказаних у цієї статті. Тобто цілком зрозуміло, що суб'єктом кримінального правопорушення тут визнається не юридична особа, а її уповноважена особа, тобто фізична особа. Не може бути суб'єктом кримінальних правопорушень також держава, бо вона може вчиняти лише міжнародно-правові делікти, за що можуть наступати лише міжнародно-правові санкції. Інша справа, що у сучасному світі існує міжнародна кримінальна відповідальність фізичних осіб за вчинення ними злочинів проти миру і людяності, але це відповідальність цих фізичних осіб, а не держав, громадянами яких вони є.

Поняття неосудності розкривається за допомогою двох критеріїв: юридичного (психологічного) та медичного (біологічного). Перший критерій полягає в нездатності особи під час вчинення суспільно небезпечного діяння усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, другий – на те, внаслідок якого з психічних розладів це може бути. Для визнання особи неосудною необхідно мати дані, які стосуються обох критеріїв, але з кожного критерію достатньо по одному з різновидів, що створюють його зміст.

Обмежена осудність має медичний (біологічний) та юридичний (психологічний) критерії, не виключає кримінальну відповідальність і враховується судом при призначенні покарання, а також може бути підставою для застосування примусових заходів медичного характеру.

Рекомендований перелік літератури до теми № 11:

Основна література: 1, 2, 3

Додаткова література: 7, 17, 18, 25, 50, 52,

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 14, 28 – 34.

Тема № 12. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та її ознаки у складі кримінального правопорушення

План:

1. Поняття суб'єктивної сторони кримінального правопорушення та її ознак у складі кримінального правопорушення.
2. Поняття і значення вини. Умисел і необережність та їх види..
3. Мотив, мета та інші компоненти психічної діяльності особи, яка вчиняє кримінальне правопорушення.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що суб'єктивна сторона кримінального правопорушення – це його внутрішня сторона, тобто психічна діяльність особи, що відображає ставлення її свідомості та волі до вчиненого нею діяння і до його наслідків. Змістом суб'єктивної сторони вчиненого в реальній дійсності діяння охоплюються такі її складові як вина у формі умислу або необережності, мотив, мета та інші компоненти психічної діяльності, до яких відносять емоційний стан, потреби, інтереси суб'єкта.

Ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення – це сукупність передбачених у КК України ознак, які характеризують внутрішній зміст діяння. Всі ці ознаки поділяються на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових належить вина у формі умислу або необережності, до факультативних – всі інші. Але цей поділ здійснюється лише на рівні так званого «загального складу», оскільки якщо ту чи іншу ознаку суб'єктивної сторони прямо вказано у конкретному складі кримінального правопорушення, то вона одразу ж становиться обов'язковою ознакою цього складу.

Що ж стосується суб'єктивної сторони діяння, вчинюваного в реальній дійсності, то всі зазначені обставини зовсім неможливо поділити на обов'язкові та факультативні, оскільки діяння завжди вчиняється з певною мотивацією та цілеспрямованістю, з певним емоційним станом та виходячи з певних потреб – і всі ті обставини завжди встановлюються слідчими органами та судом, незалежно від того, чи є про них пряме згадування у відповідних статтях КК, чи ні. Тому виходить, що на рівні вчиненого в реальній дійсності кримінального правопорушення всі ті обставини є завжди обов'язковими.

Рекомендований перелік літератури до теми № 12:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 6, 16, 22, 39, 45.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 13. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття, види, особливості криміналізації та кваліфікації діяння

План:

1. Поняття та види незакінченого кримінального правопорушення.
2. Готування до кримінального правопорушення (злочину).
3. Замах на кримінальне правопорушення та його види.
4. Добровільна відмова у разі незакінченого кримінального правопорушення

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що у разі незакінченого кримінального правопорушення на відміну від закінченого, відсутня єдність об'єктивних і суб'єктивних ознак, бо винна особа не реалізувала свій умисел в повному обсязі, вона не досягла бажаного кримінально протиправного результату, оскільки діяння було припинено або перервано. Згідно з ч. 2 ст. 13 КК незакінченим кримінальним правопорушенням визнаються готування до кримінального правопорушення або замах на нього.

Зміст готування до кримінального правопорушення визначений у ч. 1 ст. 14 КК. При цьому у ч. 2 ст. 14 КК міститься принципове положення про те, що готування до кримінального проступку або злочину, за який статтею Особливої частини КК передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк до двох років або інше, більш м'яке покарання, не тягне за собою кримінальної відповідальності. Тому в назві та ч. 1 ст. 14 КК точніше було б використовувати словосполучення «готування до злочину».

Зміст замаху на кримінальне правопорушення наданий у ч. 1 ст. 15 КК, а у частинах 2 і 3 ст. 15 КК визначені ознаки закінченого та незакінченого замаху. В доктрині кримінального права виділяють також придатний та непридатний замах, де в останньому виділяють замах не непридатний об'єкт (предмет) та замах із непридатними засобами.

Зміст добровільної відмови у разі незакінченого кримінального правопорушення визначений у ч. 1 ст. 17 КК. Головне призначення положень про добровільну відмову полягає у запобіганні та припиненні діянь шляхом стимулювання позитивної поведінки, тому добровільна відмова розглядається в межах обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності, як різновид правомірного вчинку (правомірної поведінки).

Рекомендований перелік літератури до теми № 13:

Основна література: 1, 2, 3, 5.

Додаткова література: 22, 39, 51, 63.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 14. Співучасть у кримінальному правопорушенні та причетність до нього

План:

1. Поняття та ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні.
2. Види співучасників та форми співучасті.
3. Поняття та види причетності до кримінального правопорушення.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід ретельно проаналізувати положення ст. 26 КК, згідно з якою співучасть у кримінальному правопорушенні є умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного діяння і при розкритті поняття співучасті враховувати її об'єктивні та суб'єктивні ознаки. До об'єктивних відносяться дві ознаки: 1. Участь декількох (дві або більше) осіб. У навчальній літературі нерідко тут же згадується, що кожна з цих осіб повинна бути суб'єктом кримінального правопорушення. Однак, згадування про суб'єкта при розгляді об'єктивних ознак співучасті є зайвим і несвоєчасним, бо це має відношення лише до суб'єктивних ознак. До об'єктивних же ознак тут відноситься лише кількісний склад співучасників. 2. Спільність дій співучасників. До суб'єктивних відносяться три ознаки: 1) співучасть – це умисне вчинення умисного кримінального правопорушення; 2) всі співучасники мають спільний умисел; 3) всі співучасники є суб'єктам кримінального правопорушення.

Висвітлюючи питання про види співучасників (ч. 1 – 5 ст. 27 КК), слід показати критерії поділу їх на види та дати характеристику виконавцю (співвиконавцю), організатору, підбурювачу, пособнику. Доцільно також звернути увагу на сутність, зміст та ознаки згадуваних в законі суб'єктів таких діянь як «замовлення» та «провокація». Приступаючи до аналізу форм співучасті, слід вивчити ст. 28 КК і показати на основі яких об'єктивних та суб'єктивних критеріїв співучасть поділяється на форми.

Розглядаючи питання про причетність до кримінального правопорушення, слід вивчити положення ч. 6 і 7 ст. 27, статей 198 і 396 КК та з'ясувати за якими ознаками причетність схожа, а за якими відрізняється від співучасті у кримінальному правопорушенні. Далі назвати види причетності та охарактеризувати їх.

Рекомендований перелік літератури до теми № 14:

Основна література: 1, 2, 3, 5.

Додаткова література: 5, 8, 22, 23, 27, 32, 39.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 24, 28 – 34.

Тема № 15. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень

План:

1. Поняття та види множинності кримінальних правопорушень.
2. Повторність та рецидив кримінальних правопорушень.
3. Сукупність кримінальних правопорушень (складів кримінальних правопорушень).

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на те, що в законі про кримінальну відповідальність і в літературі виділяються три види множинності – повторність (ст. 32 КК), сукупність (ст. 33 КК) та рецидив (ст. 34 КК). Але якщо точність понять «повторність кримінальних правопорушень» та «рецидив кримінальних правопорушень» не викликає сумніву, то словосполучення «сукупність кримінальних правопорушень» є неточним. Справа в тому, що відповідно до ст. 33 КК сукупність виникає в результаті кваліфікації діяння за двома чи більше статтями (частинами статей) Особливої частини КК, тобто за відповідними складами кримінальних правопорушень. А кваліфікувати діяння можливо лише за відповідними складами, бо суть кваліфікації в тому, щоб встановити відповідність між елементами вчиненого в реальній дійсності діяння та ознаками його складу (складів) у КК України. Тобто точніше буде говорити про повторність та рецидив кримінальних правопорушень і сукупність складів кримінальних правопорушень.

Розглядаючи положення стосовно повторності, слід здійснити відмежування тотожних кримінальних правопорушень від продовжуваного кримінального правопорушення, який складається з кількох тотожних діянь. Що стосується рецидиву, то це також повторність кримінальних правопорушень, але пов'язана із засудженням за попереднє діяння. Згідно зі ст. 34 КК рецидивом визнається вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має судимість за умисне кримінальне правопорушення.

Висвітлюючи питання сукупності складів кримінальних правопорушень, слід звернути увагу на те, що в науці та слідчо-судовій практиці її поділяють на реальну та ідеальну, тоді як у ст. 33 КК йдеться лише про реальну сукупність, тому вважається за доцільне здійснити певні вдосконалення ст. 33 КК з урахуванням наукових положень про реальну та ідеальну сукупність.

Рекомендований перелік літератури до теми № 15:

Основна література: 1, 2, 3, 5.

Додаткова література: 19, 22, 39.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 21, 28 – 34.

Тема № 16. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення

План:

1. Поняття звільнення від кримінальної відповідальності та його правові наслідки.
2. Види звільнення від кримінальної відповідальності.
3. Підстави та умови загальних видів звільнення від кримінальної відповідальності.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на юридичну природу цього кримінально-правового інституту як однієї із форм реалізації позитивного аспекту кримінальної відповідальності (позитивної кримінальної відповідальності) та як одного із наслідків вчинення кримінального правопорушення. Цей наслідок характеризується такими моментами: 1) не відбувається державний осуд особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, тобто не постановляється обвинувальний вирок суду; 2) до винного не застосовується покарання; 3) особа вважається такою, що не має судимості; 4) діяння, за яке особу звільнено від кримінальної відповідальності, не може бути зараховано в майбутньому до множинності кримінальних правопорушень. Звільнення від кримінальної відповідальності не можна розглядати як виправдання особи, бо звільняється особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, яке поставлено їй у провину. При цьому обставини звільнення від кримінальної відповідальності слід відрізняти від обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності (наприклад, ч. 2 ст. 11, ч. 2 ст. 14, ч. 2 ст. 19, ч. 2 ст. 385, ч. 2 ст. 396, статті 36 – 43-1, 17, 31 КК) у зв'язку з тим, що у таких випадках вчинене діяння не визнається кримінальним правопорушенням.

Види звільнення від кримінальної відповідальності поділяються на загальні та спеціальні, умовні та безумовні, обов'язкові та факультативні.

Підстави та умови загальних видів звільнення від кримінальної відповідальності передбачені у Розділі IX Загальної частини КК України (статті 44 – 49 КК). Спеціальні види мають місце як у Загальній частині КК (ч. 1, 3 ст. 97, ч. 1, 2 ст. 106 КК) стосовно неповнолітніх, так і в Особливій частині КК, коли вони передбачаються заохочувальними нормами (наприклад, ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 6 ст. 258, ч. 3 ст. 263 КК тощо).

Рекомендований перелік літератури до теми № 16:

Основна література: 1, 2.

Додаткова література: 4, 29, 58, 59, 64.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 17. Звільнення від кримінального покарання та його відбування: підстави та види такого звільнення

План:

1. Поняття звільнення від кримінального покарання та його відбування.
2. Види звільнення від кримінального покарання та його відбування.
3. Передумови, підстави та умови звільнення від кримінального покарання та його відбування.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на юридичну природу цього кримінально-правового інституту як однієї із форм реалізації позитивного аспекту кримінальної відповідальності (позитивної кримінальної відповідальності) та як одного із наслідків вчинення кримінального правопорушення. Водночас необхідно розрізнити цей інститут від інституту звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від покарання можна застосовувати лише до такої особи, яку засуджено судом за вчинене нею кримінальне правопорушення і стосовно якої існує обвинувальний вирок суду. Тоді як звільнення від кримінальної відповідальності до винесення обвинувального вироку суду, тобто до призначення покарання.

Поділ випадків звільнення від покарання та його відбування на види здійснюється у межах тієї чи іншої кваліфікації (умовні та безумовні, обов'язкові та факультативні, від покарання та подальшого відбування).

Передумови звільнення – це наявність виду покарання, а також відсутність обставин, за яких виключається застосування звільнення. Підстави звільнення – закріплені в законі юридичні факти, наявність яких створює для суду право чи обов'язок звільнити особу. Умови звільнення – передбачені для певних видів звільнення перелік вимог, які особа повинна виконати, щоб мати право на звільнення. Характер звільнення – це право суду чи його обов'язок, тобто такий вид звільнення є обов'язковим або факультативним. Кримінально-правові наслідки звільнення поділяють на позитивні та негативні. Позитивні наслідки мають місце завжди, негативні – у випадку невиконання особою умов звільнення, якщо звільнення було умовним та містило для особи певні зобов'язання стосовно подальшої поведінки.

Рекомендований перелік літератури до теми № 17:

Основна література: 1, 2.

Додаткова література: 58, 59.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 28 – 34.

Тема № 18. Призначення кримінальних покарань

План:

1. Законна підстава, принципи та загальні засади призначення покарання. Обставини, які пом'якшують або обтяжують покарання.
2. Призначення покарання за незакінчене діяння та більш м'якого, ніж передбачено законом.
3. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на те, що це є однією з форм реалізації негативного (ретроспективного) аспекту кримінальної відповідальності та завершальною стадією застосування кримінально-правової норми відносно особи, визнаної судом винною у вчиненні кримінального правопорушення. Тобто законною підставою призначення покарання є визнання особи винною у вчиненні кримінального правопорушення у винесеному судом вирокі, який відповідає кримінально-правовим нормам і принципам призначення покарання. До таких принципів належать: 1) законність покарання; 2) визначеність покарання у судовому вирокі; 3) обґрунтованість і обов'язковість його мотивування у вирокі; 4) гуманність покарання; 5) індивідуалізація покарання. Загальні засади призначення покарання передбачені ст. 65 КК і поділяються на загальні засади універсального значення (ч. 1 і 2 ст. 65 КК) та загальні засади спеціального значення (ч. 3, 4 і 5 ст. 65 КК). До загальних засад належать також обставини, які пом'якшують покарання (ст. 66 КК) та обставини, які обтяжують покарання (ст. 67 КК). При цьому суд зобов'язаний враховувати положенні ст. 69-1 КК у випадку наявності пом'якшуючих обставин, передбачених пунктами 1 і 2 ч. 1 ст. 66 КК.

Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення (ст. 68 КК) та більш м'якого, ніж передбачено законом (ст. 69 КК) є однією з форм пом'якшення покарання за належності відповідних обставин.

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень (ст. 70 КК) та сукупністю вироків (ст. 71 КК) є однією з форм посилення покарання у випадках, коли особа не бажає ставати на шлях виправлення та вчиняє нові кримінальні правопорушення.

Рекомендований перелік літератури до теми № 18:

Основна література: 1, 2.

Додаткова література: 9, 19.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 17, 21, 28 – 34.

Тема № 19. Призначення заходів кримінально-правового характеру

План:

1. Поняття, ознаки та види заходів кримінально-правового характеру.
2. Заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються до фізичних осіб.
3. Заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на те, що заходи кримінально-правового характеру – це передбачені законом заходи, які застосовуються судом до фізичної або юридичної особи з метою усунення умов, що сприяють вчиненню суспільно небезпечних діянь. Ці заходи не є кримінальною відповідальністю бо мають специфічні ознаки, а саме: 1) окреме згадування про ці заходи при визначенні законодавства України кримінальну відповідальність у ч. 3 ст. 3 КК; 2) ці заходи за своєю суттю не є кримінальним покаранням, оскільки виходять за межі поняття та системи покарань, що мстяться у статтях 50 – 64 КК; 3) наслідком застосування цих заходів не є судимість; 4) застосування цих заходів здійснюється спеціально уповноваженими органами та установами. Виходячи з положень КК України, заходи кримінально-правового характеру існують у двох видах: 1) заходи щодо фізичних осіб; 2) заходи щодо юридичних осіб.

Заходи кримінально-правового характеру щодо фізичних осіб включають: а) обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство (ст. 91-1 КК); б) примусові заходи медичного характеру (статті 92 – 95 КК); в) примусове лікування (ст. 96 КК); г) спеціальна конфіскація (статті 96-1 – 96-2 КК); д) примусові заходи виховного характеру щодо неповнолітніх (ч. 2 – 4 ст. 105 КК). Щодо статей КК про спеціальну конфіскацію винесено Рішення Конституційного Суду України № 1-р/2022 від 30.06.2022 р., яким вони визнані такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними).

Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, види цих заходів, підстави та порядок їх застосування, а також звільнення від них передбачені у статтях 96-3 – 96-11 КК України.

Рекомендований перелік літератури до теми № 19:

Основна література: 1, 2, 3.

Додаткова література: 7, 25.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 11, 13, 14, 16, 28 – 34.

Тема № 20. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

План:

1. Загальні положення стосовно особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх та види таких особливостей.
2. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності.
3. Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, та особливості їх призначення.
4. Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування.
5. Особливості погашення та зняття судимості.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на те, що Кримінальний кодекс України закріпив принцип пільгового ставлення до неповнолітніх у випадку порушення ними кримінально-правових норм. Такий підхід обумовлений віковими особливостями неповнолітніх, пов'язаними з незавершеністю процесу соціального та психофізичного формування їх особистості та неспроможності порівняно зі свідомістю дорослої особи оцінювати власні вчинки та передбачати їх наслідки.

В чинному КК України особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх стосуються таких положень: 1) звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності (ст. 97, ч. 1, 2 ст. 106 КК); 2) види покарань, що застосовують до неповнолітніх та особливості призначення покарання (статті 98 – 102, 103 КК); 3) звільнення від покарання та його відбування (статті 104 – 107 КК); 4) погашення та зняття судимості (ст. 108 КК).

Інші розділи КК також містять низку положень щодо неповнолітніх: згідно з п. 3 ч. 1 ст. 66 КК вчинення діяння неповнолітньою особою є пом'якшуючою обставиною; згідно з ч. 2 ст. 64 КК до неповнолітніх не застосовується довічне позбавлення волі; у ч. 2 ст. 91-1 КК вказується, що обмежувальні заходи до осіб, які вчинили домашнє насильство, застосовуються якщо вони досягли повноліття.

Рекомендований перелік літератури до теми № 20:

Основна література: 1, 2.

Додаткова література: 2.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 11, 13, 14, 16, 28 – 34.

Тема № 21. Кримінальна відповідальність за посягання на основи національної безпеки України

План:

1. Поняття та види діянь проти основ національної безпеки України.
2. Діяння проти конституційних основ національної безпеки України.
3. Діяння проти основ зовнішньої безпеки України.
4. Діяння проти основ внутрішньої безпеки України.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід звернути увагу на поняття національної безпеки, яке розкривається у пунктах 9 і 10 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Що стосується видів цих діянь, то в літературі немає єдності стосовно їх класифікації. Вважається, що найбільш вдалим є розподіл їх на такі три види: 1) діяння проти конституційних основ національної безпеки України (статті 109, 110, 110-2, 112); 2) діяння проти основ зовнішньої безпеки України (статті 111, 111-1, 111-2, 114 КК); 3) діяння проти основ внутрішньої безпеки України (статті 113, 114-1, 114-2 КК).

Характеризуючи діяння проти конституційних основ національної безпеки України, слід звернути увагу на особливості конструкції статей 109 і 110 КК та на те, що диспозиція ст. 112 КК містить вичерпний перелік державних чи громадських діячів, які можуть бути потерпілим. Якщо особа потерпілого не підпадає під цей перелік, то діяння кваліфікуватиметься за іншими статтями, які містять спеціальні склади посягання на життя певних осіб (статті 348, 348-1, 379, 400, 443, ч. 5 ст. 404 КК) або загальний склад умисного вбивства певних осіб (п. 8 ч. 2 ст. 115 КК).

Характеризуючи діяння проти основ зовнішньої безпеки України, слід розглянути їх об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки. При розгляді складу державної зради надати визначення поняття «період збройного конфлікту» та здійснити відмежування шпигунства як однієї із форм державної зради від шпигунства, передбаченого ст. 114 КК.

Характеризуючи діяння проти основ внутрішньої безпеки України, слід розглянути їх об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки. При розгляді ознак диверсії провести відмежування її від терористичного акту та умисного заподіяння майнової чи іншої шкоди способом, небезпечним для життя багатьох осіб.

Рекомендований перелік літератури до теми № 21:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 13, 30, 45, 48, 49.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 9, 10, 12, 15, 28 – 34.

Тема № 22. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

План:

1. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя.
2. Поняття вбивства, його види та ознаки.
3. Характеристика об'єктивних ознак умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.
4. Характеристика суб'єктивних ознак умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити суспільну небезпечність кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Встановити їх види. Визначити поняття вбивства. З'ясувати ознаки та види вбивства. Визначити ознаки умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин. З'ясувати критерії поділу умисного вбивства залежно від наявності або відсутності обтяжуючих або пом'якшуючих обставин.

Розглянути об'єктивні та суб'єктивні ознаки умисного вбивства. При розгляді об'єкту умисного вбивства слід визначити момент початку та закінчення кримінально-правової охорони життя людини.

Розгляд об'єктивної сторони даного кримінального правопорушення слід почати з дослідження суспільно-небезпечного діяння вбивства, з'ясування його змісту та ознак. Визначити зміст вбивства шляхом дії. Встановити умови кримінальної відповідальності за вбивство шляхом бездіяльності.

Далі слід розглянути суспільно-небезпечні наслідки вбивства. Дослідити поняття: «смерть», «клінічна смерть», «біологічна смерть».

Закінчення розгляду об'єктивної сторони умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин слід визначенням моменту закінчення цього посягання .

Розгляд суб'єктивних ознак умисного вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин традиційно слід почати із розгляду ознак суб'єкту цього кримінального правопорушення. Потім розглянути зміст вини цього посягання та з'ясувати можливі мотиви вчинення цього виду вбивства.

Рекомендований перелік літератури до теми № 22:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 45, 48.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 21, 22, 28 – 34.

Тема № 23. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства за обтяжуючих обставин

План:

1. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя.
2. Поняття вбивства, його види та ознаки.
3. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки вбивства.
4. Види вбивства за обтяжуючими обставинами.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити суспільну небезпечність кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Встановити їх види. Визначити поняття вбивства. З'ясувати ознаки та види вбивства. Визначити ознаки умисного вбивства за обтяжуючих обставин. З'ясувати критерії поділу умисного вбивства залежно від наявності або відсутності обтяжуючих або пом'якшуючих обставин.

Розглянути об'єктивні та суб'єктивні ознаки умисного вбивства. При розгляді об'єкту умисного вбивства слід визначити момент початку та закінчення кримінально-правової охорони життя людини.

Розгляд об'єктивної сторони даного кримінального правопорушення слід почати з дослідження суспільно-небезпечного діяння вбивства, з'ясування його змісту та ознак. Визначити зміст вбивства шляхом дії. Встановити умови кримінальної відповідальності за вбивство шляхом бездіяльності. Далі слід розглянути суспільно-небезпечні наслідки вбивства. Дослідити поняття: «смерть», «клінічна смерть», «біологічна смерть».

Розгляд суб'єктивних ознак умисного вбивства за обтяжуючих обставин традиційно слід почати із розгляду ознак суб'єкту цього кримінального правопорушення. Потім розглянути зміст вини цього діяння.

Розглядаючи види умисного вбивства за обтяжуючими обставинами, доцільно класифікувати ці обставини залежно від способу вчинення діяння, його мотивів, особи потерпілого та інших обставин. При цьому здійснити відмежування таких обставин як умисне позбавлення життя двох або більше осіб та вбивство, вчинене особою, яка раніше вчиняла умисне вбивство, а також вбивства, вчиненого способом, небезпечним для життя багатьох осіб, від диверсії та терористичного акту.

Рекомендований перелік літератури до теми № 23:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 45, 48, 49.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 21, 22, 28 – 34.

Тема № 24. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства за пом'якшуючих обставин

План:

1. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя. Поняття, ознаки та види умисного вбивства
2. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК).
4. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК).
5. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ст. 118 КК).

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити суспільну небезпечність кримінальних правопорушень проти життя. Встановити їх види. Визначити поняття вбивства та його види. З'ясувати суспільну небезпечність умисного вбивства при пом'якшуючих обставинах.

Розглянути об'єктивні та суб'єктивні ознаки вбивства. Визначити об'єкт вбивства, розглянути ознаки об'єктивної сторони даного посягання: суспільно-небезпечне діяння, суспільно-небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діянням та наслідками.

Розгляд суб'єктивних ознак умисного вбивства слід починати із розгляду ознак суб'єкту цього посягання. Потім розглянути зміст вини вбивства.

Визначити та проаналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК). Розглянути питання кваліфікації цього виду умисного вбивства.

Визначити та проаналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК). Розглянути питання кваліфікації цього виду умисного вбивства.

Визначити та проаналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ст. 118 КК). Розглянути питання кваліфікації цього виду умисного вбивства.

Рекомендований перелік літератури до теми № 24:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 45, 47, 48.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 22, 28 – 34.

Тема № 25. Кримінальна відповідальність за тяжке тілесне ушкодження

План:

1. Поняття та види тілесних ушкоджень. Тяжке тілесне ушкодження та його криміналізація у складах кримінальних правопорушень.
2. Об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки діяння, передбаченого ст. 121 КК.
3. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки діяння, передбачені ст. 123 КК.
4. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки діяння, передбачені ст. 124 КК.
5. Характеристика заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, передбаченого ст. 128 КК.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід з'ясувати поняття тілесного ушкодження, визначити його ознаки та види. Розглянути поняття тяжкого тілесного ушкодження, визначити його юридичні та медичні ознаки та встановити в яких складах кримінальних правопорушень здійснена окрема криміналізація заподіяння тяжкого тілесного ушкодження.

Оскільки тема даної курсової роботи охоплює декілька кримінальних правопорушень, слід з'ясувати підстави встановлення кримінальної відповідальності за тяжке тілесне ушкодження.

Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак правопорушення, передбаченого ст. 121 КК. Визначити та проаналізувати кваліфікуючі ознаки цього посягання. З'ясувати зміст вини завдання тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого. Провести відмежування від умисного вбивства та вбивства через необережність.

Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак правопорушення, передбаченого ст. 123 КК. З'ясувати зміст стану сильного душевного хвилювання.

Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак правопорушення, передбаченого ст. 124 КК. З'ясувати зміст понять «перевищення меж необхідної оборони» та «перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення».

Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, передбаченого ст. 128 КК. Проаналізувати форму вини цього кримінального правопорушення.

Рекомендований перелік літератури до теми № 25:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 45, 48.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 - 6, 18, 21, 28 – 34.

Тема № 26. Кримінальна відповідальність за середньої тяжкості тілесне ушкодження

План:

1. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Поняття тілесного ушкодження, його ознаки та види. Вплив ступеню тяжкості тілесного ушкодження на кримінальну відповідальність.
2. Поняття середньої тяжкості тілесного ушкодження, його юридичні та медичні ознаки. Підстави кримінальної відповідальності за середньої тяжкості тілесне ушкодження залежно від форм вини.
3. Характеристика об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 122 КК.
4. Характеристика заподіяння середньої тяжкості тілесного ушкодження, передбаченого ст. 128 КК.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити суспільну небезпечність кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Встановити їх види. Дати загальну характеристику об'єктивних та суб'єктивних кримінальних правопорушень цього виду.

З'ясувати поняття тілесного ушкодження, визначити його ознаки та види. Встановити вплив ступеню тяжкості тілесного ушкодження на кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти здоров'я особи.

Розглянути поняття середньої тяжкості тілесного ушкодження. Визначити його юридичні та медичні ознаки.

Оскільки тема даної курсової роботи охоплює декілька кримінальних правопорушень, слід з'ясувати підстави кримінальної відповідальності за середньої тяжкості тілесне ушкодження, залежно від форми вини.

Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак правопорушення, передбаченого ст. 122 КК. Визначити та проаналізувати кваліфікуючі ознаки цього діяння. З'ясувати зміст понять: «залякування потерпілого або його родичів», «примус до певних дій» «расова, національна чи релігійна нетерпимість», як мотиви умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження.

Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 128 КК.. Проаналізувати форму вини цього діяння.

Рекомендований перелік літератури до теми № 26:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 45, 48.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 -6, 18, 21, 28 – 34.

Тема № 27. Кримінальна відповідальність за захоплення заручників

План:

1. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.
2. Захоплення заручників як різновид кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи та різновид терористичних злочинів.
3. Загальний склад захоплення заручників (ст. 147 КК).
4. Спеціальні склади захоплення заручників (статті 349, 349-1 КК).

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити суспільну небезпечність кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Встановити їх види.

Розглядаючи захоплення заручників як вчинюване в реальній дійсності діяння, слід мати на увазі, що це складний, багатооб'єктний злочин терористичного характеру, ознаки основного об'єкта якого неоднаковим чином визначені у кримінальних кодексах різних держав. У цьому зв'язку в кодексах одних держав захоплення заручників віднесено до злочинів волі честі та гідності особи, а в кодексах інших держав – або до злочинів проти громадської безпеки, або до злочинів проти держави (основ національної безпеки), або до злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

При розгляді об'єкту цього посягання слід спочатку визначити ознаки об'єкту у родовому складі кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи та з'ясувати ознаки основного та додаткових безпосередніх об'єктів у цьому складі, та ознаки потерпілої особи. При розгляді об'єктивної сторони слід зазначити, що це складне діяння, яке складається як з основної та допоміжної дії, так і з фізичної та інформаційної дії. Суб'єктивна сторона також має складний характер – вона включає не тільки психічне ставлення до кожної з взаємопов'язаних дій, але й ієрархію цілей (основна та допоміжні).

КК України містить три склади захоплення заручників – загальний склад, передбачений ст. 147 КК, та два спеціальних склади – захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника (ст. 349 КК) і захоплення журналіста як заручника (ст. 349-1 КК).

Рекомендований перелік літератури до теми № 27:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 11, 48, 49, 57.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 - 6, 21, 28 – 34.

Тема № 28. Кримінально-правова характеристика зґвалтування та сексуального насильства.

План:

1. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
2. Характеристика об'єктивних ознак зґвалтування та сексуального насильства.
3. Характеристика суб'єктивних ознак зґвалтування та сексуального насильства.
4. Кваліфікуючі ознаки зґвалтування та сексуального насильства.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що тема охоплює два склади кримінальних правопорушень: зґвалтування (ст. 152 КК) та сексуального насильства (ст. 153 КК). Оскільки вказані кримінальні правопорушення є однорідними, розгляд об'єктивних та суб'єктивних ознак цих кримінальних правопорушень рекомендується проводити в рамках одного видового складу кримінального правопорушення.

При дослідженні об'єктивних ознак цих діянь слід з'ясувати ознаки основного об'єкта через визначення понять «статева свобода» та «статева недоторканість». Дослідити додатковий безпосередній об'єкт цих кримінальних правопорушень. Встановити ознаки потерпілої особи. При цьому слід мати на увазі, що ознаки потерпілої особи тісно пов'язані з ознаками об'єктивної сторони цих діянь, особливо з визначенням таких складових ст.152 КК, як-то: 1) дії сексуального характеру; 2) пов'язані із вагінальним, анальним або оральним проникненням; 3) в тіло іншої особи; 4) з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета; 5) без добровільної згоди потерпілої особи. У цьому зв'язку неможливо кваліфікувати за ст. 152 КК зґвалтування чоловіків жінками з використанням геніталій, бо проникнення здійснюється в тіло винної, а не потерпілої особи, тому питання кваліфікації вказаних діянь залишається в науці дискусійним.

Далі встановити ознаки суб'єкта та суб'єктивної сторони передбачених статтями 152 і 153 діянь, а також кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки, звернувши особливу увагу на визначення такої особливо кваліфікуючої ознаки як спричинення тяжких наслідків

Рекомендований перелік літератури до теми № 28:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 10, 34 – 37.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 21, 28 – 34.

Тема № 29. Кримінальна відповідальність за крадіжку

План:

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти власності та місце крадіжки серед цих діянь.
2. Характеристика об'єктивних ознак крадіжки.
3. Характеристика суб'єктивних ознак крадіжки.
4. Кваліфікуючі ознаки крадіжки.
5. Відмежування крадіжки від суміжних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та види кримінальних правопорушень проти власності, з'ясувати належність крадіжки до категорії «викрадення».

Характеризуючи об'єкт та предмет, слід мати на увазі, що, хоча у ст. 185 КК в якості предмета вказано чуже майно, однак фактично таким є не будь-яке майно, а лише чужі рухомі речі.

Розглядаючи об'єктивну сторону, дати визначення та з'ясувати ознаки поняття «викрадення» як вилучення конкретної речі з місця її законного знаходження та переміщення її в інше місце з метою незаконного обернення на свою користь або користь інших осіб, а також дослідити поняття «таємне викрадення» та надати характеристику визначеним у літературі чотирьом видам таємного викрадення майна. Далі, слід розглянути суспільно-небезпечні наслідки крадіжки, з'ясувати їх зміст, визначити ознаки. Дослідити розмір завданих збитків, як підстав кримінальної відповідальності за крадіжку, для чого з'ясувати положення ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Далі, слід розглянути ознаки суб'єкта та суб'єктивної сторони крадіжки, визначити форму вини, мотив та мету вчинення.

Особливу увагу слід приділити розгляду кваліфікуючих ознак та з'ясуванню змісту положень, що містяться у Примітці до ст. 185 КК.

Також слід здійснити відмежування крадіжки від суміжних діянь, а саме: від грабежу не поєднаного з насильством, від незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї, від шахрайства, від таємного викрадення спеціальних предметів (зброї, наркотичних засобів, документів, печаток, транспортних засобів, військового майна тощо), яке кваліфікується за окремими складами кримінальних правопорушень.

Рекомендований перелік літератури до теми № 29:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 42, 56, 60.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 8, 21, 23, 28 – 34.

Тема № 30. Кримінальна відповідальність за грабіж

План:

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти власності та місце грабежу серед цих діянь.
2. Характеристика об'єктивних ознак грабежу.
3. Характеристика суб'єктивних ознак грабежу.
4. Кваліфікуючі ознаки грабежу.
5. Відмежування грабежу від суміжних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та види кримінальних правопорушень проти власності, з'ясувати належність грабежу до категорії «викрадення».

Характеризуючи об'єкт та предмет, слід мати на увазі, що, хоча у ст. 186 КК в якості предмета вказано чуже майно, однак фактично таким є не будь-яке майно, а лише чужі рухомі речі.

Розглядаючи об'єктивну сторону, дати визначення та з'ясувати ознаки поняття «викрадення» як вилучення конкретної речі з місця її законного знаходження та переміщення її в інше місце з метою незаконного обернення на свою користь або користь інших осіб, та дослідити поняття «відкрите викрадення», яке вважається відкритим, якщо воно вчиняється у присутності потерпілого або інших осіб, які усвідомлюють факт незаконного вилучення майна, однак винний, нехтуючи цим або придушуючи волю присутніх, заволодіває майном. У залежності від того, нехтується або придушується воля присутніх, грабіж поділяється на грабіж без насильства і грабіж, поєднаний з насильством, що не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства. Дали слід визначити зміст такого насильства.

Далі, слід розглянути ознаки суб'єкта та суб'єктивної сторони грабежу, визначити форму вини, мотив та мету вчинення.

Особливу увагу слід приділити розгляду кваліфікуючих ознак та з'ясуванню змісту положень, що містяться у Примітці до ст. 185 КК.

Також слід здійснити відмежування грабежу від суміжних діянь, а саме: від крадіжки, розбою, вимагання, від відкритого викрадення людини та спеціальних предметів (зброї, наркотичних засобів, документів, печаток, транспортних засобів, військового майна тощо), яке кваліфікується за окремими складами кримінальних правопорушень.

Рекомендований перелік літератури до теми № 30:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 42, 56, 60.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 8, 21, 23, 28 – 34.

Тема № 31. Кримінальна відповідальність за розбій

План:

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти власності та місце розбою серед цих діянь.
2. Характеристика об'єктивних ознак розбою.
3. Характеристика суб'єктивних ознак розбою.
4. Кваліфікуючі ознаки розбою.
5. Відмежування розбою від суміжних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та види кримінальних правопорушень проти власності, з'ясувати належність розбою до категорії «викрадення».

Характеризуючи об'єкт та предмет, слід мати на увазі, що, хоча у ст. 187 КК в якості предмета вказано чуже майно, однак фактично таким є не будь-яке майно, а лише чужі рухомі речі.

Розглядаючи об'єктивну сторону, дати визначення та з'ясувати ознаки поняття «викрадення» як вилучення конкретної речі з місця її законного знаходження та переміщення її в інше місце з метою незаконного обернення на свою користь або користь інших осіб, та дослідити поняття розбою як особливого виду викрадення, який відрізняється одночасним застосуванням небезпечного для життя чи здоров'я насильства або погрози таким, а також показати співвідношення ознак об'єктивної сторони розбою як усіченого складу і як складеного діяння, тобто явища реальної дійсності, котре складається з двох взаємопов'язаних дій (основної та допоміжної), кожна з яких породжує в реальному житті наслідки у вигляді настання фактичних подій або створення реальної безпеки їх настання.

Далі, слід розглянути ознаки суб'єкта та суб'єктивної сторони розбою, визначити форму вини, мотив та мету вчинення.

Особливу увагу слід приділити розгляду кваліфікуючих ознак та з'ясуванню змісту положень, що містяться у Примітці до ст. 185 КК.

Також слід здійснити відмежування розбою від суміжних діянь, а саме: від грабежу, вимагання, бандитизму, розбою з метою заволодіння спеціальними предметами (зброєю, наркотичними засобами, транспортними засобами, військовим майном тощо), який кваліфікується за окремими складами кримінальних правопорушень.

Рекомендований перелік літератури до теми № 31:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 42, 56, 60.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 8, 21, 23, 28 – 34.

Тема № 32. Кримінальна відповідальність за вимагання

План:

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти власності та місце вимагання серед цих діянь.
2. Характеристика об'єктивних ознак вимагання.
3. Характеристика суб'єктивних ознак вимагання.
4. Кваліфікуючі ознаки вимагання.
5. Відмежування вимагання від суміжних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та види кримінальних правопорушень проти власності, з'ясувати належність вимагання до категорії корисливих діянь без ознак «викрадення».

Характеризуючи об'єкт та предмет, слід мати на увазі, що, на відміну від викрадення, предметом вимагання є чуже майно чи право на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру.

Розглядаючи об'єктивну сторону, з'ясувати ознаки поняття вимагання як вимоги передачі предмета діяння або здійснення певних дій з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці. Також слід показати співвідношення ознак об'єктивної сторони вимагання як усіченого складу і як складеного діяння, тобто явища реальної дійсності, котре складається з двох взаємопов'язаних дій (основної та допоміжної), кожна з яких породжує в реальному житті наслідки у вигляді настання фактичних подій або створення реальної безпеки їх настання. При цьому важливо звернути увагу на недосконалість поняття «близькі родичі» та доцільність його заміни терміном «близькі» чи «близькі особи».

Далі, слід розглянути ознаки суб'єкта та суб'єктивної сторони грабежу, визначити форму вини, мотив та мету вчинення.

Особливу увагу слід приділити розгляду кваліфікуючих ознак та з'ясуванню змісту положень, що містяться у Примітці до ст. 185 КК.

Також слід здійснити відмежування вимагання від суміжних діянь, а саме: від грабежу, розбою, терористичного акту, від вимагання спеціальних предметів (зброї, наркотичних засобів, документів, печаток, транспортних засобів, військового майна тощо), яке кваліфікується за окремими складами кримінальних правопорушень.

Рекомендований перелік літератури до теми № 32:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 14, 22, 39, 42, 56, 60.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 8, 21, 23, 28 – 34.

Тема № 33. Кримінальна відповідальність за шахрайство

План:

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти власності та місце шахрайства серед тих діянь.
2. Характеристика об'єктивних ознак шахрайства.
3. Характеристика суб'єктивних ознак шахрайства.
4. Кваліфікуючі ознаки шахрайства.
5. Відмежування шахрайства від суміжних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та види кримінальних правопорушень проти власності, з'ясувати належність шахрайства до категорії корисливих діянь без ознак «викрадення».

Характеризуючи об'єкт та предмет, слід мати на увазі, що, на відміну від викрадення, предметом вимагання є чуже майно чи право на майно.

Розглядаючи об'єктивну сторону, дати визначення та з'ясувати ознаки шахрайства як заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману або зловживання довірою, а також дослідити поняття «обман» та «зловживання довірою» і надати характеристику зазначеним способам заволодіння майном чи правом на майно. Далі, слід розглянути суспільно-небезпечні наслідки шахрайства, з'ясувати їх зміст, визначити ознаки. Дослідити розмір завданих збитків, як підстав кримінальної відповідальності за шахрайство, для чого з'ясувати положення ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Далі, слід розглянути ознаки суб'єкта та суб'єктивної сторони шахрайства, визначити форму вини, мотив та мету вчинення.

Особливу увагу слід приділити розгляду кваліфікуючих ознак та з'ясуванню змісту положень, що містяться у Примітці до ст. 185 КК.

Також слід здійснити відмежування шахрайства від суміжних діянь, а саме: від крадіжки та грабежу, поєднаних з обманом, від незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї, від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою, від шахрайства з фінансовими ресурсами, від шахрайства з метою заволодіння спеціальними предметами (зброєю, наркотичними засобами, транспортними засобами, військовим майном), яке кваліфікується за окремими складами кримінальних правопорушень.

Рекомендований перелік літератури до теми № 33:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 18, 22, 39, 42, 56, 60.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 8, 21, 23, 28 – 34.

Тема № 34. Тероризм: відмітні риси та рівні тероризму, терористичні злочини та склади терористичних злочинів

План:

1. Поняття тероризму як негативного явища сучасності. Відмітні риси та рівні тероризму.
2. Відмежування тероризму від терору, війни, агресії.
3. Терористичні злочини та склади терористичних злочинів.
4. Відмежування терористичних злочинів від кримінальних правопорушень з ознаками тероризування та інших насильницьких діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід з'ясувати поняття тероризму як складного, багатовимірного та багаторівневого негативного явища реальній дійсності, яке розглядається у сучасній науці у трьох рівнях: 1) у вузькому (власному) розумінні; 2) у широкому розумінні; 3) у найбільш широкому розумінні. Далі слід дослідити зміст цих категорій та встановити відмітні риси (ознаки) кожного з рівнів тероризму.

Ця обставина, що терористичні діяння мають гучний розголос у суспільстві та породжують стан страху серед населення, їх іноді не відрізняють від таких загальносоціальних явищ дійсності як терор, війна, агресія, геноцид, хоча в літературі їх відмежування проведене, і це треба продемонструвати при написанні роботи.

Терористичні злочини – це криміналізована частина терористичних діянь, тобто діянь, ознаки яких передбачені у КК України. Відповідно до КК кваліфікація терористичних злочинів здійснюється або за окремими складами терористичних злочинів, або за іншими складами, під ознаки яких поряд з іншими діяннями підпадають також і терористичні злочини. Окремі склади терористичних злочинів – це тільки ті склади, які мають місце у статтях 258 – 258-6 КК. В інших випадках терористичні злочини кваліфікуватимуться за статтями КК, які містять ознаки діянь, котрі як можуть набувати терористичного характеру, так і бути звичайними насильницькими кримінальними правопорушеннями (наприклад, статті 112, 147, 266, 278, 443, 444 КК).

Далі слід здійснити відмежування терористичних злочинів від кримінальних правопорушень з ознаками тероризування та інших насильницьких діянь

Рекомендований перелік літератури до теми № 34:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 11, 13, 21, 22, 30, 39, 45, 48, 49.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 9, 10, 12, 15, 28 – 34.

Тема № 35. Терористичний акт: визначення та відмежування від суміжних діянь

План:

1. Поняття та ознаки терористичного акту.
2. Об'єктивні ознаки терористичного акту.
3. Суб'єктивні ознаки терористичного акту.
4. Кваліфікуючі ознаки терористичного акту.
5. Відмежування терористичного акту від суміжних діянь.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та ознаки терористичного акту, який являє собою тероризм у вузькому (власному) розумінні. Для кваліфікації діяння, передбаченого ст. 258 КК, необхідно зрозуміти зміст поняття «терористичний акт», який має такі риси: 1) вчинення загальнонебезпечних діянь або погроза такими; 2) публічність здійснення цих дій; 3) умисне створювання стану страху на певній території; 4) застосування насильства до невинних осіб або майна з метою впливу на поведінку відповідних органів та організацій.

З об'єктивної сторони зазначені у ст. 258 КК діяння вчиняються у двох формах: 1) вчинення загальнонебезпечних дій; 2) погроза вчиненням таких дій. Способи вчинення терористичного акту, вказані у ст. 258 КК, не є вичерпними, бо закон вказує лише на такі найтиповіші способи як застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій або погрозу такими. До об'єктивної сторони відносяться також порушення громадської безпеки, залякування населення, вплив на ухвалення рішень.

Суб'єктивна сторона – прямий умисел та наявність вказаної у ч. 1 ст. 258 КК мети. При цьому кінцевою метою терористів є вплив на ухвалення рішень. Всі інші вказані тут в якості мети дії чи наслідки мають проміжний характер, тобто є так званою проміжною метою.

Далі слід розглянути ознаки суб'єкта та кваліфікуючі ознаки складу терористичного акту, а також підстави застосування заохочувальної норми (ч. 6 ст. 258 КК).

Також слід здійснити відмежування терористичного акту від диверсії (ст. 113 КК), бандитизму (ст. 257 КК), піратства (ст. 446 КК), умисного вбивства, вчиненого способом, небезпечним для життя багатьох осіб (п. 5 ч. 1 ст. 115 КК), хуліганства, вчиненого із застосуванням вибухових речовин чи вибухових пристроїв (ч. 4 ст. 296 КК).

Рекомендований перелік літератури до теми № 35:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 11, 13, 21, 22, 30, 39, 45, 48, 49.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 9, 10, 12, 15, 28 – 34.

Тема № 36. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами

План:

1. Поняття та види зброї та інших небезпечних предметів.
2. Склади кримінальних правопорушень, що встановлюють відповідальність за незаконне поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід визначити поняття та види зброї та інших небезпечних предметів та охарактеризувати склади кримінальних правопорушень, що встановлюють відповідальність за незаконне поводження з ними (статті 262 – 266 КК).

Основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв та радіоактивних матеріалів є їх призначення – ураження живої цілі, знищення чи пошкодження оточуючого середовища. Вони можуть бути як саморобними, так і виготовленими промисловим способом.

До вогнепальної зброї належать усі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї, як серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої. Предметом злочину, передбаченого ст. 264 КК, крім цих видів вогнепальної зброї, може бути також гладкоствольна мисливська зброя.

До холодної зброї належать предмети, які відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам зброї чи інші предмети, що справляють колочий, колочоріжучий, рубаючий, роздроблюючий, або ударний ефект (багнет, стилет, ніж, кинджал, арбалет, нунчаку, кастет тощо), конструктивно призначені для ураження живої цілі.

Детальна характеристика вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, холодної зброї, радіоактивних матеріалів, а також предметів, які не відповідають їх ознакам, надається у пунктах 3 – 10 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 «Про судову практику у справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

Далі слід розглянути об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складів кримінальних правопорушень, передбачених статтями 262 – 266 КК.

Рекомендований перелік літератури до теми № 36:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 31, 39, 45, 48, 49.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 6, 21, 25, 28 – 34.

Тема № 37. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських кримінальних правопорушень

План:

1. Поняття та види хуліганських кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень
2. Склад хуліганства (ст. 296 КК) як загальний (базовий) склад хуліганських кримінальних правопорушень.
3. Спеціальні склади хуліганських кримінальних правопорушень.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід для проведення дослідження хуліганського діяння виходити з двох взаємопов'язаних позицій – з позиції розгляду як реально вчинюваного у суспільному житті посягання та з позиції ознак цього діяння у КК України.

Хуліганські діяння як вчинювані в реальній дійсності посягання поділяються на три види: 1) діяння, що грубо порушують громадський порядок з мотивів неповаги до суспільства; 2) діяння, що не спрямовані безпосередньо на порушення громадського порядку, але вчинені з хуліганських мотивів; 3) діяння вчинені з інших мотивів, але з очевидним для винного грубим порушенням громадського порядку.

Склади хуліганських кримінальних правопорушень у КК України можуть охоплювати своїми ознаками як один, так і декілька видів таких діянь і поділяються на загальний (базовий) склад, передбачений ст. 296 КК, що встановлює відповідальність за хуліганство, та спеціальні склади кримінальних правопорушень.

Спеціальні склади хуліганських кримінальних правопорушень поділяються на два види: 1) склади, в яких прямо вказується на хуліганський мотив вчинюваного діяння (ч.1 ст. 299, п. 7 ч. 2 ст. 115, ч. 3 ст. 297 КК) та 2) склади, які містять ознаки діянь, котрі відповідно до колишніх вітчизняних кримінальних кодексів та низки сучасних зарубіжних кодексів розцінюються як різновиди хуліганства (статті 180, 259, 283, 338 КК України).

Розглядаючи об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу хуліганства слід звернути увагу на те, що такий елемент хуліганства як «вчинення діяння з мотивів явної неповаги до суспільства» у ст. 296 КК міститься в якості суб'єктивної ознаки, а у ст. 206 КК 1960 р. визначався як об'єктивна ознака, тоді як в дійсності це є універсальною об'єктивно-суб'єктивною обставиною, оскільки ця обставина виявляється у житті і як мотив, і як специфічна дія.

Рекомендований перелік літератури до теми № 37:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 20, 22, 26, 31, 39, 40, 45, 48, 57.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 21, 26, 28 – 34.

Тема № 38. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність

План:

1. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність як різновид кримінально-правового захисту дитинства в Україні.
2. Склад втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК) як загальний (базовий) склад втягнення неповнолітніх у таку діяльність.
3. Спеціальні склади втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід уявити, що кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність є різновидом більш широкої категорії, якою є кримінально-правовий захист дитинства в Україні, котра крім зазначених положень містить також законодавчі положення щодо пом'якшення відповідальності неповнолітніх за вчинені ними кримінальні правопорушення та посилення відповідальності за діяння, вчинені проти неповнолітніх або в їх присутності.

Склади кримінальних правопорушень, що містять ознаки втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність, поділяються на загальний (базовий) склад, передбачений ст. 304 КК, що встановлює відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність, та спеціальні склади втягнення, передбачені ч. 2 ст. 181, ч. 3 ст. 300, ч. 3 і 4 ст. 301-1, ч. 3 і 4 ст. 301-2, ч. 4 ст. 302, ч. 3 і 4 ст. 303, ч. 2 і 3 ст. 307, ч. 3 ст. 309, ч. 2 ст. 315, ч. 2 ст. 317, статті 323, 324 КК.

Розглядаючи об'єктивні та суб'єктивні ознаки втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність необхідно визначити такі моменти як сутність форми, способи та види втягнення. Сутність втягнення полягає в специфічній поведінці винної особи, яка виражається в негативному впливі на свідомість та волю неповнолітнього. Форми втягнення: 1) пропаганда антисоціального способу життя та 2) схиляння до протиправної діяльності, яка включає до себе й такі форми як залучення, спонукування та примушування. Способи втягнення – обіцянка, переконання, прохання, підкуп, обман, погроза, насильство. Також слід звернути увагу на те, що суб'єкт кримінального правопорушення у всіх випадках втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність спеціальний – доросла особа.

Рекомендований перелік літератури до теми № 38:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 1, 2, 17, 21, 26, 31, 47, 48, 52, 57.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 11, 13, 16, 21, 27, 28 – 34.

Тема № 39. Поняття та види військових кримінальних правопорушень

План:

1. Поняття кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень).
2. Класифікація військових кримінальних правопорушень
3. Об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складів військових кримінальних правопорушень, що передбачені статтями 403, 405, 407, 408, 429 КК України.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що поняття військового кримінального правопорушення та ознаки спеціального суб'єкта цих діянь визначені у ст. 401 КК. З'ясувати зміст поняття «військове кримінальне правопорушення» й здійснити відмежування від суміжних кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, проти життя та здоров'я особи, проти власності тощо.

У літературі класифікація цієї категорії діянь здійснюється неоднаковим чином, але найбільш вдалою здається класифікація, яка здійснює їх поділ на такі дев'ять груп: 1) проти порядку підлеглості та військової гідності (статті 402 – 406, 435-1); 2) проти порядку проходження військової служби (статті 407 – 409); 3) проти порядку збереження та користування військовим майном (статті 410 – 413); 4) проти порядку експлуатації озброєння та військової техніки (статті 414 – 417); 5) проти порядку несення бойового чергування та інших спеціальних служб (418 – 421); 6) у сфері охорони державної таємниці (ст. 422); 7) військові службові (статті 425 – 426-1); 8) проти порядку несення військової служби на полі бою та в районі бойових дій (статті 427 – 432); 9) відповідальність за які передбачено міжнародними конвенціями та договорами (статті 433 – 435).

Розглядаючи окремі склади військових кримінальних правопорушень, слід звернути особливу увагу на діяння, передбачені статтями 403, 405, 407, 408, 429 КК у зв'язку з тим, що до осіб, які вчинили діяння, ознаки яких передбачені цими статтями, якщо це було вчинено в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, не застосовуються положення ст. 69 КК (призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом), а також ст. 75 КК (звільнення від відбування покарання з випробуванням).

Рекомендований перелік літератури до теми № 39:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 39, 41, 45, 48, 54.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 21, 26, 28 – 34.

Тема № 40. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

План:

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Кримінальні правопорушення проти миру.
3. Кримінальні правопорушення проти безпеки людства.
4. Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку.

Методичні вказівки:

При написанні курсової роботи за даною темою слід мати на увазі, що під кримінальними правопорушеннями проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку розуміють особливо небезпечні порушення принципів і норм міжнародного права. Особливістю цих діянь є те, що вони були внесені до КК України як наслідок виконання Україною міжнародних зобов'язань відповідно до міжнародних угод, підписаних нашою державою після 1991 р. та міжнародних договорів, правонаступницею яких Україна себе визнала, бо відповідно до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

У літературі класифікація цієї категорії діянь здійснюється неоднаковим чином. Дотримуючись визначених в самому законі ознак трьох видових складів, автори по-різному відносять конкретні склади кримінальних правопорушень до того чи іншого видовому складу. Найбільш вдалою здається класифікація, яка здійснює їх поділ на зазначені три групи наступним чином: 1) кримінальні правопорушення проти миру (статті 436, 437 КК); 2) кримінальні правопорушення проти безпеки людства (статті 439, 440, 441, 442 КК); 3) кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку (статті 436-1, 436-2, 438, 443, 444, 445, 446, 447 КК).

Далі слід надати кримінально-правову характеристику конкретним складам кримінальних правопорушень у відповідності з віднесенням них до тієї чи іншої групи, і звернути особливу увагу на положення ст. 438 КК (порушення законів та звичаїв війни) у порівнянні з положеннями статей 433 і 434 КК, оскільки, як зазначається в науці, встановлення відповідальності за насильство над військовополоненими та цивільним населенням одночасно у трьох статтях КК створює конкуренцію норм.

Рекомендований перелік літератури до теми № 40:

Основна література: 1, 4, 5.

Додаткова література: 22, 33, 38, 39, 45, 48, 61.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті: 1 – 7, 21, 28 – 34.

4. Рекомендований перелік літератури:

Основна література:

1. Кримінальне право України (у питаннях тавідповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>
2. . Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.]; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. 428 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4b73643c-9591-41ba-b399-e15660924037/content>
3. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. / В. П. Ємельянов. – Харків : Право, 2018. 142 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/430b5cb1-1efb-4e93-a5e5-45ef2d1b1ccd/content>
4. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / [А. А. Васильєв, О.О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.]; за ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4b73643c-9591-41ba-b399-e15660924037/content>
5. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / за ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017. 448 с. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/nav4_lit/kval_zlo.pdf

Додаткова література:

1. Бандурка І. О. Злочини проти моральності у сфері статевих стосунків : монографія / Бандурка Ірина Олександрівна. – Харків : Золота миля, 2012. – 224 с. URL:
2. Бандурка І. О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія / Бандурка Ірина Олександрівна. – Харків : Золота миля, 2017. – 432 с. URL:

3. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення / Павло Сергійович Берзін. – Київ : Дакор, 2009. – 736 с. URL:
4. Вапсва Ю. А. Щодо звільнення від кримінальної відповідальності медичних працівників під час пандемії COVID-19 / Юрій Альфонсасович Вапса // Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 21-22 трав. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. Суми: Видав. дім «Ельдорадо», 2021. С. 80-82. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/1ad67492-6b9e-40d9-b35f-324a576f8dab/download>
5. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія / А. А. Вознюк. – Київ : ФОП Маслаков, 2018. – 928 с. URL:
6. Воробей П. А. Кримінально-правове ставлення в вину : монографія / Петро Адамович Воробей. – Київ : Атіка, 2009. – 176 с. URL:
7. Гуренко Д. Ю. Актуальні питання щодо визначення суб'єкта злочинів / Д. Ю. Гуренко, В. П. Ємельянов // Часопис Київського університету права. 2015. № 2. С. 280 – 283. URL:
8. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації : монографія / Людмила Миколаївна Демидова. – Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2015. – 256 с. URL:
9. Денисова Т. А. Покарання : кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз : монографія / Тетяна Андріївна Денисова. – Запоріжжя : КПУ, 2017. 288 с. URL:
10. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. посіб. / Олександр Олексійович Дудоров. – Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. – 92 с. URL:
11. Ємельянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія / Вячеслав Павлович Ємельянов. – Харків : Право, 2016. – 88 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/8b8edd39-1f97-4e10-9a63-1d2c95d38521/download>
12. Ємельянов В. П. Деякі питання щодо визнання діянь кримінальними проступками / Вячеслав Павлович Ємельянов // Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінол. асоц. України, проф. Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2021. С. 204-205. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/ceb2f802-a119-44db-91c9-eda082b06e6d/download>

13. Ємельянов В. П. Терористичний акт: загальне поняття, відмежування від суміжних злочинів та шляхи вдосконалення складу злочину [Електронний ресурс] / В. П. Ємельянов // Вісник Асоціації кримінального права України. 2015. № 1(4). С. 233-244. - Режим доступу: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/4_14.pdf.
14. Ємельянов В. П. Окремі проблеми застосування нового кримінального законодавства України / В. П. Ємельянов // Право України. 2002. № 9. С. 109 – 111. URL:
15. Ємельянов В. П. Дискусійні питання щодо загального поняття об'єкта злочинів / В. П. Ємельянов, А. В. Коростиленко // Часопис Київського університету права. 2016. № 1. С. 255 – 259. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Chkup_2016_1_59.pdf
16. Ємельянов В. П. Особливості законодавчої конструкції та визначення форми вини кримінальних правопорушень з похідними наслідками /В. П. Ємельянов, В. Б. Харченко // Прикарпатський юридичний вісник. 2021. Вип. 6(41). С. 97-102. - DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i6\(41\).976](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i6(41).976).
17. Ємельянов В. П. Проблеми застосування та шляхи вдосконалення закону про кримінальну відповідальність за дитячу порнографію / В. П. Ємельянов, Ю. С. Митрофанова // Вісник Кримінологічної асоціації України : збірник наукових праць. 2023. С.31 – 41. URL:
18. Ємельянов М. В. Кримінальна відповідальність за шахрайство : монографія / Максим В'ячеславович Ємельянов. – Харків : Право, 2014. – 176 с. URL:
19. Зінченко І. О. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін. – Харків : ФІНН, 2008. – 336 с. URL:
20. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та склади злочинів : монографія; за ред. В. П. Ємельянова / Олександр Анатолійович Івахненко. – Харків : Право, 2016. – 184 с. URL:
21. Ізетов А. Е. Втягнення у вчинення терористичного акту: кримінально-правове дослідження : монографія; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова / Абдураман Енверович Ізетов. – Харків : Право, 2010. – 174 с. . URL:
22. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін.; за ред. М. І. Панова. – Харків : Право, 2016. – 356 с. URL:
23. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність : монографія / Оксана Олександрівна Кваша. – Київ : ІДП НАН України; РВВ ЛДУВС, 2015. – 560 с. URL:

24. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу : монографія / Олександр Миколайович Костенко. – Київ : Атіка, 2008. – 352 с. URL:
25. Крижановський М. В. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб : монографія / М. В. Крижановський, А. М. Яценко. – Харків : Право, 2020. – 264 с. URL:
26. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія / Віталій Володимирович Кузнецов. – Київ : Інтерсервіс, 2012. – 908 с. . URL:
27. Кундеус В. Г. Щодо визначення ознаки створення злочинної організації як однієї з форм вчинення злочину, передбаченого ст. 255 КК України / Владислав Геннадійович Кундеус // Форум права. 2016. № 1 С. 135 – 140. URL: <http://nbuv.gov.ua>
28. Кундеус В. Г «Наслідки» за кримінальним правом України та в парадигмі забезпечення пріоритету прав людини та перетворення держави на правову / В. Г. Кундеус, Я. О. Лантінов // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер.: Право. 012. Вип. 12. С. 285-289. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/bc58e4db-0b63-417d-b504-955b2a0145c4/download>
29. Купар Д. Ю. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим за вчинення злочину проти встановленого порядку несення військової служби: теоретико-прикладний аспект / Д. Ю. Купар // Науковий вісник публічного та приватного права. - 2017. Вип. 5, т. 2. С. 215-221// URL : <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/bb89c762-1584-48fe-b670-a5a96b7e90c7/download>
30. Лантінов Я. О. Щодо визначення національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони / Ярослав Олександрович Лантінов. // Форум права. 2014. № 1. С. 570 – 574. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/770188ae-ff55-4cb1-bf69-84e2e6051988/content>
31. Лантінов Я. О. Методологічні й загальнотеоретичні засади дослідження проблем кримінально-правової охорони суспільства України : монографія / Ярослав Олександрович Лантінов. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 123 с. URL:
32. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину : монографія / Олександр Миколайович Лемешко. – Харків : ФІНН, 2003. – 160 с. URL:
33. Миронова В. О. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни : монографія; за ред. докт. юрид. наук., проф. В. П. Ємельянова / Валентина Олександрівна Миронова. – Харків : Право, 2017. – 152 с. URL:
34. Митрофанова Ю. С. Деяке порівняння положень Стамбульської Конвенції та Кримінального кодексу України щодо криміналізації зґвалтування / Юлія Сергіївна Митрофанова // Актуальні проблеми сучасної

науки в дослідженнях молодих учених : тези доп. учасників наук.-практ. конф. з нагоди святкування Дня науки (м. Харків, 15 трав. 2020 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. С. 184-189. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/0d99cdf3-5584-4495-9831-bcca53788ac5/download>

35. Митрофанова Ю. С. До питання визначення зґвалтування, вчиненого групою осіб / Юлія Сергіївна Митрофанова // Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 21-22 трав. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. Суми: Видав. дім «Ельдорадо», 2021. С. 97-99. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/8f1b59d2-b39b-41b8-afab-95debf8d30e8/download>

36. Митрофанова Ю. С. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості /Юлія Сергіївна Митрофанова // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2023. № 61. С. 1.1 – 1.14. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3d8c3093-098e-4b9f-92bd-1be6dd1fe3d2/content>

37. Митрофанова Ю. С. Проблема визначення статі потерпілої особи у зґвалтуванні / Юлія Сергіївна Митрофанова // Право і суспільство. 2023. № 2, т. 1. С. 228-234. - DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.1.34>. <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/9b8ee0dc-7651-4ddd-a6f4-151c7025a95f/download>

38. Мохончук С. М. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законодавстві : монографія / Сергій Михайлович Мохончук. – Харків : Право, 2015. – 528 с. URL:

39. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. 2-ге вид. / В'ячеслав Олександрович Навроцький. – Київ : Юрінком Інтер, 2009. – 512 с. . URL:

40. Налуцишин В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України) : монографія / В. В. Налуцишин. – Харків : Харків юридичний, 2009. – 252 с. . URL:

41. Ніколаєнко Т. Б. Теоретико-правові засади призначення та виконання спеціальних покарань щодо військовослужбовців : монографія / Тетяна Богданівна Ніколаєнко. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2018. – 564 с. . URL:

42. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення / Петро Володимирович Олійник. – Харків : Право, 2011. – 208 с. URL:

43. Панов М. І. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава / Микола Іванович Панов // Право України. 2012. № 8. С. 249 – 259. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6311/1/Panov_249_259.pdf

44. Політика у сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та практичні проблеми : монографія / за заг. ред. проф. П. Л. Фріса та проф. В. Б. Харченка. – Івано-Франківськ – Харків : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. – 419 с. URL:
45. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину : монографія / Андрій Володимирович Савченко. – Київ : Атіка, 2002. – 144 с. URL:
46. Самотієвич В. О. Відмежування кваліфікованих від самостійних складів кримінальних правопорушень / Валерія Олександрівна Самотієвич // Публічне право. 2021. № 1. С. 147 – 154. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d883dca1-b922-4ae4-bbeb-83cc28702f43/content>
47. Самотієвич В. О. Кримінально-правовий захист права на життя новонародженої дитини : проблеми та шляхи їх вирішення / Валерія Олександрівна Самотієвич // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 222 – 227. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dc387463-2916-4b09-881b-ff2d42d1cf0a/content>
48. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві : монографія; за наук. ред. В. І. Борисова / Микита Валерійович Сенаторов. – Харків : Право, 2006. – 208 с. URL:
49. Тероризм: визначення і сутність : монографія / А. В. Коростилєнко, Б. Д. Леонов, І. М. Рижов; за ред. В. В. Крутова, І. І. Мусієнка, В. П. Ємельянова. – Київ : Нац. акад. СБУ, 2015. – 192 с. URL:
50. Титаренко Ю. М. До питання про зниження віку кримінальної відповідальності / Юлія Миколаївна Титаренко // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 519-521. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/1773744a-db01-4348-8e0d-8aa6ec963ce7/download>
51. Тихий В. П. Злочин, його види та стадії : наук.-практ. комент. / В. П. Тихий, М. І. Панов.. – Київ : Прометей, 2007. – 40 с. URL:
52. Топольскова І. О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність : монографія; наук. ред. докт. юрид. наук, проф. В. П. Ємельянов / Ірина Олександрівна Топольскова. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2013. – 192 с. URL:
53. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми : монографія / Павло Львович Фріс. – Київ : Атіка, 2015. – 352 с. URL:
54. Харітонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія / Сергій Олександрович Харітонов. – Харків : Право, 2018. – 328 с. URL:

55. Харченко В. Б. Застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією: заборонено чи все ж таки допустиме? / Вадим Борисович Харченко // Наукові читання, присвячені пам'яті проф. Т. А. Денисової : зб. матеріалів (м. Запоріжжя, 10 берез. 2022 р.) / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : КПУ, 2022. С. 380-384. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/2597fe5f-1c44-423f-8720-e4b9dd9a3574/download>

56. Харченко В. Б. Майно як предмет злочинів проти власності та предмет суспільних відносин права власності на речі та інші речові права / Вадим Борисович Харченко // Вісник Кримінологічної асоціації України. 2017. № 2 (16). С. 121-131. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/95568fad-ed5b-4052-b923-d0152c98ab4e/download>

57. Храмцов О. М. Кримінально-правове забезпечення охорони права людини на психічну недоторканість : монографія / Олександр Миколайович Храмцов. – Харків : Факт, 2022. – 252 с. URL:

58. Хряпінський П. В. Позитивна кримінальна відповідальність (зміст, форми та реалізація) : науковий нарис / Петро Васильович Хряпінський. – Запоріжжя : ТОВ «КСК-альянс», 2008. – 110 с. URL:

59. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навч. посіб. / Петро Васильович Хряпінський. – Київ : Центр учб. літ., 2008. – 192 с. URL:

60. Хряпінський П. В. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї / П. В. Хряпінський, О. В. Чус. – Дніпропетровськ: ДГУ Літограф, 2015. – 245 с. URL:

61. Шкурат, І. О. Кваліфікація незаконного переміщення, депортації цивільного населення та дітей на тимчасово окупованій території України / Іван Олексійович Шкурат // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 603-606. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/4ebe280e-a205-40d0-b42e-cfe7813fb22e/download>

62. Яценко А. М. Класифікація злочинів: деякі аспекти законодавчої регламентації / Андрій Миколайович Яценко // Юридична наука. 2011. № 1. С. 139-144. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/d858fb47-100e-4706-b9fe-6fa218cfc904/download>

63. Яценко А. М. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності / Андрій Миколайович Яценко // Політика у сфері боротьби зі злочинністю : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ 9 – 10 грудня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2017. – С. 140 – 145. URL:

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/51d9875d-035c-4ac1-854d-0ec50ce725b6/content>

64. Ященко С. О. Підстави та принципи встановлення кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості / Світлана Олександрівна Ященко // Наше право. - 2016. № 1. С. 120-128. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/0dbced34-a456-46ae-89fb-82af2197886c/download>

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

1. Законодавство України // Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Президент України // Документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/all>.
3. Урядовий портал // Нормативно-правова база. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/npd/search>.
4. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Кримінальний кодекс України. Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Про Національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Про боротьбу з тероризмом. Закон України від 20.03.2003 № 638-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Про попередження насильства в сім'ї. Закон України від 15.11.2001 № 2789-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Про контррозвідувальну діяльність. Закон України від 26.12.2002 № 374-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Про захист суспільної моралі. Закон України від 20.11.2003

№ 1296-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

14. Про психіатричну допомогу. Закон України від 22.02.2000 № 1489-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

15. Про державний кордон України. Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

16. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: закон України від 24.01.1995 № 20/95-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

17. Про затвердження Інструкції про порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: наказ Міністерства оборони України від 18.05.2015 № 215 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

18. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 № 6 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність): рішення Конституційного Суду України від 27.10.1999 р. № 9-рп/1999 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

20. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання): рішення Конституційного Суду України від 15.11.2004 № 15-рп/2004 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

21. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

22. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> .

23. Про судову практику в справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

24. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

25. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

26. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

27. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

28. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua>

29. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua>

30. Офіційний сайт МВС України URL: <http://www.mvs.gov.ua>

31. Офіційний сайт Верховного Суду URL: <http://www.supreme.court.gov.ua/supreme>

32. Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ URL: <http://www.lbi.ua>

33. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>

34. Юридична бібліотека URL: <http://www.pravo.biz.ua>

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра кримінального права та кримінології

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права»

**Тема № 1 «Джерела кримінального законодавства та кримінального
права»**

**Виконав:
студент навчальної групи**

П.І.П.

м. Харків

(рік)

(Приклад оформлення практичних матеріалів)

Додаток 1

Справа №

Провадження №1-кп/....

В И Р О К

І М Е Н Е М У К Р А Ї Н И

09 березня 2019 року районний судобласті в складі:

головуючого судді ОСОБА_1 ,

за участю секретаря судового засідання ОСОБА_2 ,

прокурора ОСОБА_3 ,

обвинуваченого ОСОБА_4 ,

захисника обвинуваченого адвоката ОСОБА_5 ,

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду м. Хорол кримінальну справу за обвинуваченням

ОСОБА_6 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , уродженця та зареєстрованого у АДРЕСА_1 , українця, громадянина України, з неповною середньою освітою, одруженого, непрацюючого, такого, що має на утриманні 4-х неповнолітніх дітей, мешканця АДРЕСА_2 , раніше судимого:

....,

В С Т А Н О В И В:

Обвинувачений ОСОБА_4 маючи не зняті і непогашені судимості за вчинення корисливих злочинів, на шлях виправлення не став, вчинивши умисні злочини за наступних обставин.

Так, обвинувачений ОСОБА_4 14.10.2018 року у післяобідній час перебував у приміщенні літньої кухні потерпілої ОСОБА_7 за адресою: АДРЕСА_2 , де вживав спиртні.

Дочекавшись поки ОСОБА_8 заснув, близько опівночі обвинувачений ОСОБА_4 , перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, з метою заволодіння чужим майном, шляхом віджиму пластикового вікна проник до будинку за вказаною адресою потерпілої ОСОБА_7 . Побачивши останню в ліжку у обвинуваченого ОСОБА_4 раптово виник умисел на зґвалтування потерпілої ОСОБА_7 . Усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи їх суспільно небезпечні наслідки та бажаючи їх настання, достовірно знаючи, що потерпіла ОСОБА_7 є особою похилого віку, обвинувачений ОСОБА_4 почав змушувати останню до статевого акту, після чого, незважаючи на заперечення потерпілої ОСОБА_7 , застосувавши фізичну силу, подавивши таким чином її волю до супротиву, кинув потерпілу ОСОБА_7 на інше ліжко та вчинив стосовно неї, усупереч волі останньої, дії сексуального характеру з використанням геніталій, пов'язані із вагінальним та анальним проникненням в тіло останньої, внаслідок чого потерпіла отримала тілесні ушкодження у вигляді крововиливу слизової оболонки піхви та поверхневої рани анусу.

Після цього, обвинувачений ОСОБА_4 продовжуючи реалізовувати свій злочинний намір на заволодіння чужим майном, розуміючи, що пристаріла ОСОБА_7 як власниця житла спостерігає за його протиправною поведінкою, повторно, відкрито викрав планшет марки, модель належний сину потерпілої ОСОБА_7 - ОСОБА_9 , що знаходився на тумбочці в кімнаті, вартістю 1700 грн., яким розпорядився на власний розсуд.

....

У Х В А Л И В:

ОСОБА_4 визнати винним у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. [152](#), ч. 3 ст. [186 КК України](#), та призначити йому покарання....